

ΚΑΛΙΓΟΛΑΣ

ΨΥΧΟΓΡΑΦΙΑ

Φίλτατε κύριε διευθυντά της «*Εστίας*».

Φοβούμαι ότι ο τίτλος *Ψυχογραφία* εις τὸν Καλιγόλαν καθὼς καὶ ἡ σχετικὴ ἔλλειψις δράσεως δύνανται νὰ σκανδαλίωσι κανένα ἀναγνώστην σας. Δι' αὐτὸ ἤθελα νὰ ἐκθέσω μὲ δύο λέξεις τὸν σκοπὸν μου ὅπως χρησιμεύσῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὡς δικαιολογία τοῦλάχιστον. Τὸ μόνον ποῦ ἐπέδωξα εἶνε νὰ δώσω μίαν πλήρη φρενολογικὴν εἰκόνα — μὲ ὅλας τὰς ἀντιθέσεις τῆς καὶ μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας — τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καὶ παραδόξου τρελλοῦ ὅστις ἐκάθισε ὡς τέταρτος Καῖσαρ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ρώμης. Καλλιτέραν στιγμὴν διὰ μίαν τοιαύτην παρουσίαν τοῦ Καλιγόλα δὲν ἤρα παρα τὰς ἐορτὰς τῆς γεφύρας του. Ἐκεῖ εἰς τὸ ἔργον του τὸ μεγαλύτερον, εἰς τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς τρέλλας καὶ τῆς ματαιότητός του, τὸ ὅποιον ἐγκαινίασε καὶ αὐτὸ μὲ αἶμα, πλκισιοῦται ἐξαιρετα ὁ αἰμογαρῆς ἀλλὰ καὶ ἀνεύθυνος μονάρχης. Διὰ νὰ δώσῃ κανεὶς ὅμως εἰς ὀλίγας σελίδας μίαν ὁπωσοῦν πλήρη εἰκόνα ἐνὸς τοιοῦτου χαρακτήρος ἔπρεπε πολλὰ ἐπεισόδια νὰ θυσιάσῃ καὶ μὲ πολλὰ δοκουμένα νὰ παραχρυσίσῃ τὸ ἔργον του. Ἐξ ἀνάγκης δὲν ἠμάρτυρα νὰ ἀποφύγοι ἐντελῶς αὐτοὺς τοὺς σκοπέλους καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ὄφος τοῦ διηγηματός θὰ φανῇ εἰς πολλὰ μέρη ἀκτένιστον, πλημμυροῦν ἀπὸ λέξεις.

Ἄκριβες ἐπροσπάθησα νὰ τὸ κάμω ὅσον ἐδυνάθην τὸ διηγηματὸν μου καὶ ἐλπίζω πολὺ ὀλίγα ἀμαρτήματα νὰ εὑρῇ κανεὶς μέσα. Ἐκείνη σχεδὸν λέξις εἶνε βασιανισμένη μέσα εἰς ἀρχαῖα κείμενα καὶ μονογραφίας καὶ ἀρχαιολογικὰ λεξικά, τὰ ὅποια ἐλυπήθην τὸν ἀναγνώστην νὰ τοῦ θέσω ὡς σημειώσεις διὰ νὰ μὴ ἐξαντλήσω τὴν ὑπομονὴν του καὶ διὰ νὰ μὴ δώσω μωρὴν δασκαλικὴν εἰς τὸ ἄπλοῦν ἄνευ ἀξιώσεων διηγήματα. Ἡ περιγραφή τοῦ λιμένας τῶν Βαίων ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει εἰς κανὲν ἀρχαῖον βιβλίον καὶ δὲν σώζονται σχεδὸν καθόλου μνημεῖα αὐτοῦ — ὅπως σώζονται π.χ. ὀλίγα τῆς Δικαιαρχείας — ἐγίνε ἐπὶ τῆ βῆσαι τῆς ἀνεπιγράφου τοιχογραφίας ἢ ὅποια ἀνευρέθη εἰς τὰς ἀνασκευὰς τῆς Πομπηίας τοιχογραφίας πολυτιμοτάτης διδούσης ἰδέαν τῶν ἀγνώστων ἕως τότε ρωμαϊκῶν λιμένων καὶ ἢ ὅποια ὑποθέτουν ὅτι εἰκονίζει ἓνα τῶν παραλλίων τῆς Καμπανίας — τίς οἶδε ἴσως αὐτὸν τὸν λιμένα τῶν Βαίων.

Ν. Ἐπ.

Καὶ ἀπόψε ἀκόμη περιστρεφόμενος εἰς τὴν κλίνην του ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Βαίων ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ. Ὁλαὶ αἱ ἐορταὶ τῶν ἐγκαινίων τῆς γεφύρας καὶ τὰ ἔργα καὶ ὁ θριαμβὸς τῶν δύο τελευταίων ἡμερῶν, ἀποτυπωμένα μὲ ἀπείρους εἰκόνας ὀλογοεῖας τοῦ ἐπάρχασσιν τὴν αἰκίαν, ἐνῶ καὶ αἱ ὄψεις ἀτμοῦ τοῦ αἵνου καὶ τὰ ἔκφρανα τῆς τελευταίας νυκτός συναίσθηματὰ δὲν εἶχον ἐκπνεύσῃ καὶ τοῦ ἐπλημμύριζον τὸν νοῦν. Ὁ ὕπνος ὡς συνήθως ἤρνετο καὶ πάλιν νὰ τοῦ θωπεύσῃ, νὰ τοῦ ναρκώσῃ τὰ ἀνήσυχα βλέφαρα.

Συνεστρέφετο τότε ἀγωνιωδῶς ἐπὶ τῆς κλίνης του — θαυμαστικῶς κλίνης ἐξ ἀβορίου τετορευμένου μὲ πλάκας χρυσαῖς — ὑπεβασταζομένης ὑπὸ συμπαγῶν στύλων ἐκ χρυσοῦ, οἱ ὅποιοι ἐλαμπον ἀνωθεν τῶν πορφυρῶν πολυτίμων σκεπασμάτων μὲ τοὺς Μιλισίους κροσσούς.

Ἐκ τοῦ βράχειος σώματός του, τοῦ ἀσθενικοῦ ἐν τῇ εὐσυχίᾳ, ἐξῆλθε γονόρος στεναγμὸς ἀποπνιγμοῦ.

Ἡ κεφαλὴ του ἢ ἀνήσυχος, τὸ πνεῦμα τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς φρενῆς ἀσθενείας τῆς νεότητός του περιεκαλύπτετο διηνετικῶς ὑπὸ σκοτεινῆς ἀδιασχίστου ομίχλης, ἤρχισαν ἐν τῇ νευρικῇ του ταρχῇ νὰ ἐξεγείρωνται περισσότερο καὶ ἡ ἀγωνία, ὡς μαρτυρικῶς ἐπιπάτης ἀδάμαστος, τὸν κατέλαβε μεταξὺ τῶν παραφρόνων βραχιόνων τῆς.

Εἰς τὴν ἄλλην κλίνην πλησίον του ἢ γυνὴ εἶχε κλείσῃ πρὸ πολλοῦ τὰ βλέφαρα καὶ ἡ ἀναπνοὴ τῆς, ἡσυχος, ἐχύνετο ἐκ τοῦ στόματος συγχοτάτη, ὡς ἀναπνοὴ σώματος περιπαθούς.

Μικρὰ ψυχὴ φωτὸς ἐπλεε ἐντὸς τοῦ ἀρωματώδους ἐλαίου τῆς Συρίας τὸ ὅποιον ἐκαίετο τάχιστα εἰς τὸν μικρὸν κάλυκα τῆς λυχνίας βασταζόμενον ὑπὸ κεφαλῆς λέοντος χρυσοῦ.

Ἰπὸ τὸ ἀσθενεῖς, τὸ κλονούμενον φῶς, τὸ περιορισμένον, διακρίνετο μόλις συγκεχυμένως ἢ ἐπίπλωσις τοῦ δωματίου, μὲ τὴν πλήμμυραν τῶν ἀγαλματιῶν, μὲ τὰ δύο ἐξ ἐβένου τραπέζια κρατούμενα ὑπὸ δύο πτερωτῶν Νικῶν, καὶ κατὰφορτα ἀπὸ πολυτίμα ἀγγεῖα, ἀπὸ χρυσοῦς κάλυκα ἀπὸ ἀλάβστρα. Εἰς τὸ βῆθος ὑπέφωσκε ὡς ἀμυθίβλος ἠὼς ὁ στίλβων ἄργυρος τοῦ μεγάλου καθρέπτου. Ἐπὶ τῆς πορφυρῆς τοῦ ἀπέναντι τοῖχου ἐκινούνοτο εἰς τὴν ἀγωνίαν τῆς σκιάς συγκεχυμένα ἐξ ὀλοκλήρου αἱ μορφαὶ τῶν ἐξωγραφισμένων Σατύρων μὲ τὰ ὠχρὰ ὡς ξεπλυμένα χρώματα καὶ μὲ τὰ πρόσωπα τὰ λάγνα καὶ τὰς τερατώδεις κεφαλὰς.

Εἰς τὸν μενόντων φόρον τῆς ἀναπνοῆς ὁ Γάιος Καῖσαρ ἐκύβη τὴν κεφαλὴν καὶ ἠτένισε μετὰ προσοχῆς περιέρχου τὴν ἐπίκον. Ἡ ὁμοιότης ἢ ὅποια τὸν εἶχε τὸσον καταπλήξῃ κατὰ τὴν γησινὴν εἰσβολὴν του, τὴν θριαμβευτικὴν, ἐν Δικαιαρχείᾳ τῷ ἐφάνετο τότε ὑπὸ τὴν ἀμυθίβλον λάμπιν τοῦ λύχνου καὶ ὑπὸ τὴν πλήρη ἡμερίαν τῶν χαρακτηριστικῶν ἐν τῷ ὕπνῳ, μᾶλλον καταφανῆς καὶ καταπλήσσοσα.

Ἦτο τὸ αὐτὸ πρόσωπον, τῆς Δρουσίλλας τῆς θεομῆς του ἀδελφῆς τὸ ὅποιον μετὰ πάθος πάντοτε ἀνεμιμνήσκετο καὶ ἠδουπαθεῖς σφοδρῶς. Ὡς τὴν παρετήρει καὶ τότε, ἀνεύρισκε ἐν πρὸς ἐν ἀπαρχάλακτα τὰ χαρακτηριστικὰ. Οἱ αὐτοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀδελφῆς του, μεγάλοι, μὲ βλέφαρα μικρὰ κάτωθεν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τότε ἐμάντευε τὰς μελανὰς κόρας τὰς ὕφρας καὶ ζωηρὰς ὡς ἀνθρωπείας πλέοντες ἐντὸς γάλακτος — ἢ αὐτὴ στερεὰ, ρωμαλεὰ καὶ ἀγαλματώδης προσώπτης τῆς κεφαλῆς εἰς λιμὸν νευρώδη, ἢ αὐτὴ περιπάθεια τῶν μεγάλων αἰματόχρων χειλέων, ἢ αὐτὴ εὐσυχος ἀλλ' ἀμέμπτως ὡσεὶδῆς κατατουὴ τοῦ προσώπου.

Καὶ εἰς τὴν ὁμοιότητι ἐκείνην τὴν ἐκτακτὴν ἢ καρδίαν του ἤρχισε τότε νὰ πάλῃ σφοδρότερον καὶ

ζωηρά, πλήρης πειρασμῶν ἐξύπνησε εἰς τὸ πνεῦμά του ἡ ἀνάμνησις τῶν ἡδονικῶν περιπτώσεων τῆς ἀδελφῆς του αἱ ὅποιαι τοῦ εἶχον ἀφίστη εὐάρεστον, μὴ κορεσθεῖσαν διψᾶν ἀπολαύσεως.

Τὸ πρὸς τὰς ἄλλας δύο ἀδελφάς του, τὴν Ἀγριππίαν καὶ τὴν Λιβίλλαν, πάθος του, ἦτο ἀπλῆ ἰδιοτροπία παιδικῆς ὀρέξεως διεστραμμένης, ἀπλῆ ὄρητῆς δεκαπενταετοῦς τότε σαρκῶς του, ἡ ὅποια τὰ χίσιστα ἐκορέσθη εἰς τὰς ἀγκάλας των. Δὲν τὸν συνεκίνας διόλου ἡ ψυχρὰ καλλονὴ τῆς Ἀγριππίνας ἡ ὅποια ὑπέκυπτε εἰς τὴν θέλησιν καὶ εἰς τὰς ὁρμὰς τοῦ ἀδελφοῦ οὐχὶ ἐκ πάθους πρὸς αὐτὸν ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ—ἐνεκεν τῆς φιλοδοξίας της καὶ τῶν σχεδίων τῶν ἐπιχειρῶντων, τὰ ὅποια ὁ Γάιος καὶ τότε ἀκόμη ἐφοβεῖτο, μολοντί τὴν ἐγνώριζε ἀκίνδονον ἐκεῖ μακρὰν εἰς τὴν ἐξορίαν ὅπου τὴν εἶχε στείλη.

Ἡ Δρουσίλλα—αὐτὴ μόνη—εἶχε παραδοθῆ ἀληθῶς μετὰ πάθους εἰς τὸν ἀδελφὸν της μὲ σάρκα φρίσσουσαν, σπαίρουσαν ὅλην ὑπὸ θερμῆς, μὲ στόμα διψῶν φιλήματα, μὲ ὄλον τὸ σῶμα καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τὰ στήθη ἐναγκαλιζόμενα θερμῶς, λιποψυχοῦντα καὶ κατατροχόμενα ὑπὸ ἀγρίας παραφορᾶς.

Μόνον ἴσως εἰς τὸν ἐρωμένον του τὸν Λεπίδιον τὸν ὅποιον τῆς ἔδωσε ὡς σύζυγον ἡσθάνετο τὴν αὐτὴν σαρκικὴν ἀφοσίωσιν. Εἰς τὰς ἀγκάλας ἀμφοτέρων, εἰς τὸν ἀπηγορευμένον ἐκεῖνον αἰμόμικτον ἔρωτα, εἰς τὴν ἀνομον ἡδονὴν, τὴν μικτὴν, τὴν ἐκτροπον, παρὰ τὸ εὐγενὲς τὸ ἀρρενωπὸν πρόσωπον καὶ τὸ εὐστροφὸν σῶμα τοῦ Λεπίδιου, παρὰ τὴν περιπαθῆ καὶ σπαίρουσαν καλλονὴν τῆς Δρουσίλλας, ἐδοκίμασε παραφορῶντιν ἡδονῆς ἡ ὅποια καὶ τότε ἀκόμη εἰς μόνον τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἔκκειε τὰς σάρκας.

Ὁ θάνατος τοῦ εἶχε ἀρπάζει ἀποτόμως, ἀπὸ τὰς ἀκορέστους ἀκόμη, τὰς διψώσας ἀγκάλας, τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν εἶχον ἀνυψώσῃ εἰς τὴν μνήμην του. Τὴν ἐλυπήθη τότε ὑπερανθρώπως καὶ ἡ ψυχὴ του ἐθλίθη καὶ τὸ σῶμά του ἐβασάνιζετο ἐκτοτε ὑπὸ ἡμέρων φλογερῶν, ὑπὸ εἰκόνων παραφορᾶς. "Ἄν ἦ θελε ζῆσθαι βεβαίως θά τὴν ἐθαύνατο τὰ χίσιστα ἀποθανοῦσαν ὅμως τὴν ἐνεθυμῆτο αἰωνίως καὶ τὴν ἐλάτρευε καὶ ἐπέβαλλε καὶ εἰς τοὺς Ρωμαίους τὴν λατρείαν της. Συχνὰ ἡ ἀνάμνησις της τοῦ ἐπανήρχετο τότε ὡς ὄνειρον ἡδονῆς ὑπερανθρώπου, ἐνῶ ἡσθάνετο τὸ πάθος του τὸ σαρκικὸν ἀρπυνιζόμενον πρὸ τῆς μικρᾶς θυγατρὸς του τὴν ὅποιαν ἡ Δρουσίλλα τοῦ ἄρχει ἀπέθανουσα καὶ διὰ τὴν ὅποιαν ἡσθάνετο ἀπὸ τότε ὀρέξεις ἀγρίας καὶ ὁρμὰς ἀκατανικήτους. . . .

Καὶ ἐνεθυμῆτο ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τοῦ πάθους του, ἀτενίζων τὰ ἥρεμα χαρακτηριστικὰ τῆς ἐταίρας τὴν ὅποιαν εἶχε προσλάβει ἐν στιγμιαίᾳ ἰδιοτροπίᾳ, κατὰ τὴν βραχίαν ἐν Δικαιαρχείᾳ διαμονὴν του, γαργαλισθεὶς ἐκ τῆς παραδόξου ἁμοιότητος.

*

Ἐστράφη πάλιν διὰ νὰ κοιμηθῆ, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον.

Ἡ ἀγρυπνία ἡ ὅποια τὸν ἠνάγκαζε εἰς Ρώμην νὰ περιπλανᾶται τὴν νύκτα εἰς τὰς στοὰς τοῦ μεγάρου του καὶ νὰ περιτρέχη τὸ ἔρημον Παλατίνον,

καὶ νὰ περισκοπῆ κάτωθεν τὴν ὑπνώτουσαν πόλιν μὲ τὴν ἡσυχον ἀναπνέον τῆς ἐνῶ αὐτὸς ἐπεκαλεῖτο μεγαλοφώνως τὴν ἡμέραν νὰ ἀνατείλῃ σβύνουσα τὴν ἀγωνίαν του—ἡ αὐτὴ ἀγρυπνία καὶ ἔδω τὸν κατεδίωκε.

Ἡ ἀνησυχία τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τοῦ αἵματος καὶ τῶν νεύρων ἡ ἐξέγερσις ἐσπάρχασσον τὸ στῆθος του καὶ τοῦ ἐβασάνιζον τὸν νοῦν, τὸ σῶμα τὸ ἀσθενικὸν τὸ ταλαιπωρούμενον ἀπὸ πυρέξεις αἰφνιδίως καὶ κλώνους ἀποτόμους.

Πρὸ τοῦ ἀσθενοῦς, τοῦ ἐκρύλου νοῦ του, ἐν τῇ μακρᾷ ἀϋπνίᾳ, ἤρχισε νὰ παρεκλινή ὁλόκληρος ἡ σειρά τῶν διασκεδάσεων τῆς παρελθούσης ἡμέρας.

Ἡ ἐλαφρὰ μέθη τοῦ ὑπεξέκκειε τὴν φαντασίαν καὶ αἱ ἀναμνήσεις παρίσταντο εἰς τὸ πνεῦμά του μὲ λεπτομερείας καὶ διακρίσεις σχεδὸν ὁδυνηρὰν ἐν τῇ ἐντάσει της.

Τὸ ὄνειρόν του ἐπραγματοποιήθη, ἡ προφητεία εἶχεν ἐκπληρωθῆ. Εἶχε δομάσει τὴν θάλασσαν αὐτὸς καὶ εἶχε διέλθῃ ἔφιππος νικητῆς ἐπὶ τῆς μακρᾶς γερύρας τὴν ὅποιαν εἶχε ζεύξει μεταξὺ Βαίῶν καὶ Δικαιαρχείας ὑπερβαίνων κατὰ τὴν παντοδυναμίαν τὸν Σιέρζην—τοῦ ὁποίου ἦτο μικροτέρη ἡ γέφυρα τοῦ Ἑλλησπόντου—καὶ κατασκευάζων ἔργον γιγάντειον, πρωτότυπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Εἶχε καταστρέψει πρὸς κατασκευὴν της ὅλα τὰ πλοῖα τῶν διαφόρων λιμένων τῆς Καμπανίας καὶ ὁ λαὸς ἐλιμοκτόνει τότε ἀπὸ ἑλλειψίν σίτου καὶ τροφίμων τὰ ὅποια διὰ πλοίων μετεφέροντο ἐξῴθεν. Ἐγρησάθησαν φέροι βαρεῖς εἰς ὄλον τὸ κράτος του καὶ χρυσὸς ἄφθονος, ρέων ὑπερμέτρως, πρὸς κατασκευὴν τοῦ δυσχεροῦς τούτου ἔργου. Ἄλλ' ἀδιάφορον. Ἡ γέφυρα ταχέως κατέκτα τὴν θάλασσαν καὶ τότε τῷ ἐφαίνετο ἀκόμη ἀπίστευτον ὅτι εἶχε τελειώσει—καὶ ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ παράθυρον ὅπως τὴν ἀτενίσῃ διὰ μέσου τοῦ περιστυλίου ἐκτείνουσαν ἐν τῇ σκοτίᾳ τὴν ἀναρτήματον ἄλυσσον τῶν ἐξευγμένων πλοίων της.

Καὶ ἀνεπὸλοι τὰς δύο ἡμέρας τὰς θριαμβευτικὰς τῶν ἐγκαινίων καὶ τὴν παρέλασιν τὴν ταχεῖαν ἐπὶ τοῦ Ἰνσιτάτου τοῦ ἵππου του τοῦ προσφιλοῦς τὸν ὅποιον ἠγάπα ὡς ἀδελφὸν καὶ τὸν ὅποιον θά ὠνόμαζε ἀναμυθίως κόνσολον.

Διὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν τὸν εἶχε ἐκβάλλει τῆς μαρμαρίνης αὐτοῦ κατοικίας τῆς χωριστῆς καὶ τὸν εἶχε στολίσει βασιλικῶς, πολυτελέστερα καὶ ἀπὸ αὐτοῦς τοὺς πατρικίους του, μὲ τὴν χαίτην του πεποινημένην ὑπὸ ἀδαμάντων, μὲ περιδέραιον ἐκ πολυτίμων λίθων εἰς τὸν τράχηλον καὶ μὲ περιβολὴν ἐκ χρυσοστόκτου πορφύρας ἡ ὅποια τοῦ ἐπροφύλασσε τὴν ράχιν τὴν καμπύλην καὶ τὴν χαίτην τὴν μετὰξινον καὶ τὰς τέσσαρας κνήμας τὰς εὐρώστους.

Καὶ τὸν ἵππευεν αὐτὸς ὑπερήφανος ὡς κατακτητῆς, φέρων τὸν θώρακα τὸν βαρύν, τὸν λεπίδωτόν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ γλαμιῶδα στρατιωτικὴν ὅλην μεταξίνην, χρυσοπάρυρον, ἀποστιλθουσαν, διακύνουσαν ποταμοὺς λάμπσεων, πλήμμυρην ἰριδῶσεων ἐκ τῶν μυρίων πολυτίμων λίθων της.

Τὸ ξίφος ἐκτύπα ὑπερηφάνως εἰς τὴν πλευρὰν καὶ ἡ μικρὰ ἀσπίς ἀπέστελλε μεταλλικὰς μαρμαρυγὰς, ἀντεκατόπτριζε χρυσοὺς ἠλίους καὶ ὁ βασιλεῖος στέφανος περιέβαλλε μὲ αἶγλην παντοδυναμίας τὴν ὄρατιαν κεφαλὴν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἀγρίους τοὺς ὁποίους εἶχε κατορθώσῃ διὰ πολυῶρων μελετῶν νὰ καταστήσῃ φοβερωτέρους, —ἀληθῶς θηριώδεις.

Ἦτο μαγεῖα ἀλησιμόνητος καὶ τὸν εἶχε θαμβώσει, ἡ παρέλασις ἡ φρενητιώδης ἐπὶ τῆς γερύρας διὰ μέσου τοῦ θορύβου τοῦ πλαταγίζοντος, τῶν καλυπασμῶν καὶ τῆς κλαγγῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς ὀρυγῆς τῶν ἐνθουσιῶδων κραυγῶν ὅλης τῆς συνοδείας τῆς τιμητικῆς, τῆς πολυτελοῦς τῶν πατρικίων καὶ τῶν συμβούλων καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἵππέων, πανόπλων παρουσιαζόντων ἐν τῇ δίνῃ τῆς ταχύτητος ρεῦμα μικτὸν χρυσοῦ καὶ μαρμαρυγῶν καὶ πορφύρας καὶ λευκῶν χρυσοστολιστῶν στολῶν καὶ περικεφαλαίων μὲ χαίτας μακρὰς, καὶ πτερὰ, καὶ αἰχμὰς μεταλλίνας.

Ἐπειτα μετὰ τὴν δικνυκτέρευσιν καὶ τὰ ὄργια ἐν Δικαιαρχείᾳ εἶχε πάλιν ἐκκινήσει διὰ τῆς γερύρας ἐπιστρέφων εἰς Βαίους περὶ τὸ ἀπόγευμα, ἐπιβαίνων ἐπὶ τοῦ κομποῦ ἄρματός του τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ πλήρους συνοδείας ἀναρτήματων ἄρματων μὲ τοὺς συμβούλους καὶ τοὺς πραίτορας ἐνδεομένους στολὰς ἐπισήμου θριάμβου.

Καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς γερύρας διήλθε τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ παρέθεσεν ὑπὸ τὴν καταστόλιστον ἀψίδα τὸ δεῖπνον—τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δεῖπνον. . . .

Ἄλλὰ διὰ τί τὰχα ἐσκοτίζετο ἡ φαντασία του ἐδῶ καὶ τὸ νῆμα τῶν ἀναμνήσεων του διεκόπτετο καὶ δὲν ἐβλεπε πλέον εἰς τὸν καθρέπτην τῆς μνήμης ἢ μόνον τὸν κόλπον μὲ τὰ ὑψηλὰ του περιτειχίσματα πλημμυρούμενον ὑπὸ φῶτων, ὡσεὶ ἀλισκόμενον ὑπὸ ρευστῆς ποταμῆς, καὶ τὴν ἀπέρκοντον τράπεζαν καὶ τοὺς συνδαιτυμόνας καὶ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ ὅλα τὰ ἀντικείμενα καὶ τὰ χρώματα καὶ τὰς στολὰς καὶ τὸν οἶνον τῶν ἀμφορέων καὶ τὰ μικρὰ ἀργυρὰ πινακία τῶν ἐδεσμάτων—συγκεχυμένα ὅλα, περιστρεφόμενα ἐν δίνῃ φοβερᾷ ἐντὸς τοῦ ἐσκοτισμένου ἐγκεφάλου του;

Τί εἶχε λοιπὸν συμβῆ εἰς τὸ δεῖπνον; Διὰ τί εἶχε ρίψῃ ἔπειτα ὅλους τοὺς συνδαιτυμόνας εἰς τὴν θάλασσαν, καταληθθεὶς αἰφνιδίως ὑπὸ τῆς μανίας του τῆς ἀνεξηγήτου, ὑπὸ τῆς ἐρυθρᾶς σκέπης τῆς ἐρεθιστικῆς ἡ ὅποια τοῦ περιέβαλλε κατὰ καιροῦς τὰ μάτια, ὑπὸ τοῦ αἱματηροῦ κύματος τὸ ὅποιον τὸν καθίστα ἔκφρονα;

Ὅχι, ὄχι, ὅσον καὶ ἂν ἐβασάνιζε τὸν νοῦν του δὲν ἐδύνατο νὰ ἐθυμῆθῃ καλῶς κατ' ἀρχάς. Μόνον ἡ εἰκὼν τῶν πιπτόντων περιδῶν θυμάτων τὰ ὅποια ἐξῴθει καὶ ἐβύθιζε διὰ ἐμβόλων ὅπως τελείως ἀποπνιγῶσι, τοῦ ἀπέμεινε ζωηρά. Ἐνεθυμῆτο ὅτι παρὰ φέρος, κεντηθεὶς ὑπὸ τῆς μεγάλῃς του μανίας πρὸς ὀλεθρον, εἶχε ὑπλίσει τὰς διήρεις δι' ἐμβόλων καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος κατεδίωκε καὶ ἠρᾶνιζε τὰς κεφαλὰς αἱ ὅποιαι ἐπάλαμον μὲ τὸ ὕδωρ.

Καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἀνάμνησις ἐπανήρχετο καὶ ἡ εἰκὼν ἀνεδύετο λεπτομερεστέρα ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ.

Πῶς ἦσαν ὡχρὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα τῶν θυμάτων του φωτιζόμενα ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς λάμπσεως τοῦ καταφωτιστοῦ κόλπου, τῆς καταφωτιστοῦ γερύρας, τῶν καταφωτιστῶν διήρων ὑπὸ τῶν μυριάδων ἀκτίνων αἱ ὅποιαι ὅλα ἐδίδον φωτεινὴν ζώην φρίσσουσαν εἰς τὰ ὕδατα! Πῶς ἠγχαριστέετο παλαίων κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, θερίζων ὑπάρξεις μὲ ὀρέπνον θανάτου!

Τότε ἦτο ἀληθὴς θεός, θεὸς καταστροφῆς. Ποτε δὲν ἡσθάνετο ἑαυτὸν μᾶλλον παντοδύναμον, οὔτε ὅταν ἐνεδύετο τὴν χρυσὴν γενειάδα τοῦ Διὸς καὶ ὠμίλει μὲ τὸν Στάτορα τοῦ Καπιτωλίου καὶ συνεκινῶναι μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἠπειλεῖ καὶ τὸν ὕβριζε καὶ τοῦ ἐξέφραζε φιλικῶν—οὔτε ὅταν ἐδέχετο παρὰ τοῦ λαοῦ του θυσίας ἰσοθέους φασικῶν τῆς Πάσου καὶ τῆς Νουμιδίας, ἰστάμενος μεταξὺ τοῦ Καστορος καὶ τοῦ Πολυδεύκου, οὔτε ὅταν ἐφόρει τὸν ἀκτινωτὸν στέφανον τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ εἶχε τοὺς Ἑλληνας εἰς τὴν δεξιάν του, οὔτε ὅταν περιεβάλλετο τοῦ Ἄρεως τὴν γενειάδα καὶ ἐκράτει τοῦ Ποσειδῶνος τὴν τριτάνην καὶ ἐφόρει τοῦ Ἑρμοῦ τοὺς πόδας τοὺς πτερωτοῦς. Ἐν μέσῳ τοῦ αἵματος τὸ ὅποιον ἔχυνε ἀφειδῶς ἡσθάνετο ἑαυτὸν ἀληθῆ ἡμίθεον καὶ τότε μόνον ἡσθάνετο ὅτι τοῦ ἤρμαζον ἀληθῶς τὰ ἐγκώμια καὶ ὁ λιθωνωτὸς καὶ αἱ ἐπιωνυμικὴ τοῦ Γαίου—Ἡρακλείου καὶ τοῦ Γαίου—Διὸς τὰς ὅποιαις τοῦ ἐψάλλον οἱ θεοφοί, ἐνῶ ἐκεῖνος ἐκᾶθητο ἐντὸς τοῦ ἰδίου του νῆου ἐμπροσθεν τοῦ ἰδίου του ἀγάλματος.

Ἄλλὰ διὰ τί τὰχα ἐθριάμβευε ὅταν εὐρίσκετο ἐν μέσῳ ποταμῶν αἵματος, ἐν μέσῳ πτωμάτων καὶ πένθους καὶ δυστυχίας ὡς θεὸς πανωλεθρίας, θεὸς θανάτου; Τί ἦτο λοιπὸν τὸ μέθυ ἐκεῖνο τὸ διεγερτήριον, ὀξύτερον καὶ φλογερότερον καὶ μεθυστικώτερον Φαλιερῶν οἴνου τὸ ὅποιον ἐτάρχασσε τὰς φρένας του καὶ ἐκάλυπτε μὲ σύγνεφα κόκκινα, αἰμοβόρα τοὺς ὀφθαλμοὺς;

Καὶ εἰς ὅλας τὰς σκέψεις αὐτὰς αἱ ὅποιαι συνεκινῶντο ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του εἰς ὅλας τὰς ἀναμνήσεις του, ἡ ἀγωνία ἠῤῥανε.

Ἦτο φοβερόν! Μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας του ὅταν τὸν προσέβαλλε ἡ φοβερὰ ἐκείνη ἀσθένεια ἡ ὅποια τοῦ εἶχε συγκλονήσει τὸν νοῦν, ἡσθάνετο τὰς ἀγωνίας αὐτὰς.

Μήπως λοιπὸν ἡ τρέλλα του, —διότι ἡσθάνετο, τὸ ἡσθάνετο ὅτι ἦτο τρέλλος—ἠῤῥησε καὶ εἶχεν ἀνάγκην ἐλλεθόρου;

Νὰ κοιμηθῆ ἦτο ἀδύνατον, ἀδύνατον πλέον ἐπρεπε νὰ ἐξέλθῃ νὰ ἀγρυπνήσῃ περιπλανώμενος ἐναγωνίως.

Καὶ ἐν τῇ ἐλαφρᾷ δυσπνίᾳ ἀσθματικῶς, ἐφόρεσε ταχέως τὸν ὀλόχρυσον μανδύαν τὸν ὅποιον ἐπιστρέφον τὸ ἐσπέρας εἶχεν ἐκδοθῆ—καὶ ἐξῆλθε ρίπτων τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῆς κοιμωμένης ἐταίρας.

Ἐξῆλθε πρὸ τῆς παραλίας. Ἡ γέφυρα ἠπλοῦτο ἐμπροσθεν του ἀτελεύτητος, ἐναγκαλιζομένη διὰ τοῦ γιγαντικίου βραχίονός της τὰς δύο ἀκρας τοῦ κόλπου, ἀρχίζουσα πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ πλαισιουμένη ἐκεῖ μακρὰν εἰς τὴν ἀντίθετον ἀκρὰν ὑπὸ τοῦ λευκάζοντος ὄγκου τῆς Δικαιαρχείας.

Ὁ Καίσαρ ἠσθάνθη τὴν ἀπέραντόν του ματαιοδεξίαν νὰ τοῦ φουσκώσῃ τὸ στῆθος πρὸ τοῦ γιγανταίου ἐκείνου ἔργου τὸ ὅποιον ἔφερε τὸ ὄνομά του.

Τὰ βήματά του τὸν ἔφερον ὡς ἐξ ἐνοστήτου πρὸς τὴν γέφυραν. Ἦθελε καὶ τότε πάλιν νὰ τὴν πατήσῃ, νὰ θαμάσῃ πάλιν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν θαλάσσαν, νὰ αἰσθάνῃ ὑπ' αὐτόν τὸ ἔδαφος τὸ ἀσφαλὲς τὸ ὅποιον ἐξετείνετο στερρόν, χαλκιδόστρωτον, ἀδιάσειστον ὡς φρούριον, ἄνωθεν τῆς ὑγρᾶς βαθυτάτης ἀστάτου βάσεως ἢ ὅποια ἠπλοῦτο ἄμετρος κάτωθεν του.

Εἰσῆλθε διὰ τοῦ θριαμβευτικοῦ τόξου καὶ ἐπροχώρησε.

Ἡ σελήνη ἐκρύπτετο ὀπίσθεν πυκνοῦ νεφουρίου ποῦ ἐκόπτετο ἀργυρόχρουν ἐπὶ τοῦ καθαροῦ, τοῦ διαστερέου οὐρανοῦ, ἄνωθεν ἀκριβῶς τοῦ Βεζουβίου τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὡς ὁ φωτεινὸς καπνός.

Τὰ βήματα τοῦ αὐτοκράτορος ἀντήχουν ὑπόκωφα ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς γεφύρας τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐπιστρῶσει κατὰ τὸ σχέδιον τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, μὲ πλάκας καὶ χάλικας καὶ περιεβάλλετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑπὸ ἀπλουστάτων κιγκλιδίων καλυμμένων ὑπὸ ταπήτων καὶ ἐρυθρῶν ἐπιστρωμάτων. Ἐπὶ τῶν σκελετῶν τῶν πλοίων τὰ ὅποια τὴν ὑπεβάσταζον, τὰ κύματα ἔτυπον πειγνιωδῶς τοὺς ἡμέρους ἀφρούς των καὶ ἀνέδιδον ψόφον γλυκὺν ὑγρᾶς θαπειᾶς.

Διὰ δύο μεταλλίνων ἀγωγῶν εἰς τὰς δύο πλευράς τῆς γεφύρας τὸ ὕδωρ διαιμοιρᾶζετο εἰς τὰ διάφορα μέρη τὰ χρησιμεύοντα διὰ σταθμούς.

Ἐπ' αὐτῆς περιπατῶν κατάμονος, ἐξησθημένος ἐκ τῆς ἀυπνίας καὶ τῆς νευρικῆς διεγέρσεως ἠσθάνθη τοὺς πόδας παραλυμένους, ἀρνούμενους νὰ ὑποβαστάσῃ τὸ νευρασθενικὸν σῶμα. Ἡ καρδία ἤρχισε νὰ ἐπαναστατῇ καὶ οἱ παλμοὶ τοῦ ἐκτύπων τὸν λαίμον ἀφορήτως.

Ἐκχθισε ἀσθμαίνων ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἰκρίου εἰς τὸ μέσον τῆς γεφύρας ἐκεῖ ὅπου εἶχε παρατεθῆ πρὸ τινων ὠρῶν τὸ δεῖπνον καὶ παρετήρησε τὸ γαλήνιον, τὸ μαγικὸν θέαμα τὸ ὅποιον ἠπλοῦτο ἀκίνητον ὡς ἐν ἀπολιθῶσει φωτός καὶ σκιᾶς ἐμπροσθέν του.

Ἡ σελήνη εἶχεν ἀποχωρισθῆ τοῦ μικροῦ νέφους καὶ μόλις ἔλλειπτικῆ ἐβραδύπαται ἐπὶ τοῦ κληροῦ, τοῦ καταστερέου, τοῦ πλήρους μυστηρίου οὐρανοῦ.

Ὅλος ὁ κόλπος τῶν Βαίων μὲ τὸ κανονικὸν σχῆμα ἡμικυκλίου ἠπλοῦτο ἐμπροσθέν του. Ἐν τῷ μέσῳ ὅπου εὐρίσκατο, ὁ Καίσαρ ἠδύνατο νὰ ἐναγκαλισθῆ μὲ τὴν ὄρασιν τὸ θέαμα ὀλόκληρον.

Δεξιόθεν εἰς τὸ βάθος ἡ Δικαιοκρατία ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ σκότει ὑψοῦσα τὸν ἄπειρον συμφορμὸν τῶν οἰκιῶν τῆς, πλαισιουμένη ἀπὸ τὸν ὑπερκείμενον τὸν δεσπόμενον λαοϊκὸν ὅστις κατήρχετο ἐκείθεν καὶ ἐβρεγε τοὺς πόδας του εἰς τὴν ἤρεμον θαλάσσαν.

Ἰπὸ τὴν σκιά, ὡς δὲν τὸ ἐφθάνε ἀκόμη τὸ φῶς τῆς σελήνης—τὸ γαλακτώδες σύμφυμα τῶν οἰκιῶν ἐξετείνετο ἀνεξέλεγκτον. Μόλις ἐμάντασε ὁ Καίσαρ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως τὸ ἐπιμήκη ἀμφιθέατρον καὶ ἐκείθεν εἰς τὸν ὄγκον ἐκείνων τῶν κίωνων, τὸν ναὸν τοῦ Διὸς μὲ τοὺς ὑψομένους λεπτοσφύεις κορινθιακοὺς κίονας πάλαιον, νεοκτισθέντα πρὸ τινων ἐτῶν εἰς τιμὴν τοῦ Ἀλγούστου. Ἐκείθεν ἀκόμη ἐξετείνετο τὸ

μεγαλοπρεπὲς τέμενος τοῦ Ποσειδῶνος μὲ τὰ ἀπειροπληθῆ ἀγάλματα τῶν ὀπῶν ἐφαίνοντο μόνον αἱ μέλανες ἐν τῷ σκότει κόγχαι. Ἀπέναντι μικροσκοπικὸς ὡς τετράγωνον λευκὸν ἐφαίνετο ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος μὲ τοὺς λεπτοσφύειους κίονας τοὺς ὑψηλοὺς, οἱ ὅποιοι συνεκράτουν τὸ στέγασμα ὡς βραχίονες ὑψομένοι ἐν ἐξάρσει ἰδεώδει. Καὶ εἰς τὸ βάθος ἀπώτατα ὁ ναὸς τῶν Νυμφῶν ἐκ λευκῆς πέτρας ἐσελάγιζε ἀόριστος, ἐπιδεικνύων εὐκρινέστερον τὸν κορινθιακὸν τοῦ ρυθμὸν τὸν κομψότατον.

Ἀπέναντι τῆς Δικαιοκρατίας ἐν πλήρει ἀντιθέσει καταλαμβάνων μὲ τὴν λάγνον ἐξάπλωσιν, τὸ ξεγύλισμα τῶν οἰκιῶν του, ὅλον τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ κόλπου ἐφαίνετο σεληνοφώτιστος ἐν τῇ ἀπολύτῳ καθαρότητι τῆς αἰωνίως ἠρεμοῦσης, μαγικῆς ἀτμοσφαιρᾶς—ἰθαλακτώδης, ἤρεμος, ἀκίνητος, κοιμώμενος, ἐξαπλωμένος μαλακὰ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ προσκλίνων, καταρρέων μὲ χάριν ὅπως ἀντικατοπτρισθῆ ἐντὸς τῶν γαλακῶν στερεῶν ὑδάτων τῆς—ὁ λιμὴν τῶν Βαίων. Ἦτο ὀλόκληρος ὡς μία λευκότης ἄσπιλος, λευκότης μαρμαροῦ, λευκότης οἰκοδομῶν, λευκότης ἀγαλμάτων, σιζομένη ἀπείρως ἔνθεν ἀκείθεν ἀπὸ τὰς ἐλαφρὰς σκιᾶς τῶν τετραγώνων παραθύρων καὶ τῶν ὑψηλῶν κυκλικῶν στοῶν καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν κίωνων καὶ ἀπὸ τὰς ἐπιμήκεις ἐξαπλωμένας σκιᾶς τὰς ὅποιαις ἀπέστελλον οἱ χαμηλοὶ πύργοι οἱ δαντελωτοί.

Εἰς τὸν δικρανῆ σελαγισμόν τῆς σελήνης καὶ τὴν ρευστὴν διαύγειαν τοῦ ἀέρος διεκρίνοντο καὶ αἱ ἐλάχιστοι λεπτομέρειαι. Ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη ἢ πόλις ἐπιπτε ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν θαλάσσαν πλημμυροῦσα αὐτὴν, κατὰ τὴν μηχανὴν τῶν ρωμαίων, ὑπὸ παραθαλασσιῶν ἐπιπέλων σχεδὸν κτισμένων ἐντὸς τοῦ ὕδατος, συμφορμῶν στενόχωρα, ἐπὶ τῆς παραλίας, ἐπὶ ὄλου τοῦ ἡμικυκλίου τοῦ στενοῦ λιμένος.

Ἐμπροσθεν ἐφαίνετο εὐκρινῆς ἢ προέκτασις τοῦ λιμένος, ὁ μακρὸς βραχίον ὁ γιγάντιος στηριζόμενος ἐκ μεγάλων παχυτάτων τόξων τὰ ὅποια ἀνεχάτιζον τὰς σπανίας ὀμάς τῶν κελῶν, τῶν ἡρέμων ὑδάτων. Ἰπὸ τὸ λευκὸν φῶς ἐστίλβον ὅλη ἡ γραμμὴ τοῦ βραχίονος—προσφιλῆς λιθόστρωτος περίπατος τῶν πλουσίων, κοσμοῦμενος ὑπὸ ἀγαλμάτων μὲ τὴν ἀψίδα του τὴν θριαμβευτικὴν, βασιζομένην ἀπὸ τέσσαρας κίονας καὶ καλυπτομένην ὀλόκληρον ὑπὸ τριτῶν ἐστραμμένων πρὸς τὸ πέλαγος καὶ σκαπίζοντων νικητήρια. Εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτός, ὡς ἦσαν μόλις ροδόχροα καὶ ζωηρὰ ἐφαίνοντο ζωντανευμένα ὅλα τὰ ἄπειρα ἀγάλματα τὰ ἀνυψούμενα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καθ' ὅλον τὸ ἡμικυκλίον τοῦ λιμένος ἐπὶ ὑψηλῶν στυλοδοκῶν ἀκαταργάτων. Ἐμπροσθεν ὑψοῦτο παρὰ τὸ κρηπίδωμα ὁ Πριαπὸς Ἀμηνήτης καὶ ὀπίσθεν αὐτοῦ ὁ Ἐρμῆς ὡς θεὸς τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀπωτέρω ἡ Ἀμηνίος Ἀρτεμῆς καὶ ὁ Γλαύκων ἔπειτα καὶ ὁ Παλιέμων καὶ ἡ Φίλορμος Ἀφροδίτη λευκῆ, ἰδεώδης εἰς τὸ μέσον καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη καὶ ὁ Ποσειδῶν εἰς τὴν ἔναντι ἄκραν ὑψηλότερος πάντων μὲ τὴν προεξέχουσαν τριτάνην του.

Πρὸς τὰ δεξιὰ ἠνοίγετο ἐπιμήκης χάρος διὰ περιπατῶν, ἐκτείνων τὰς μαύρας σκιᾶς τῶν δέν-

δρων καὶ τῆς βλαστήσεως του τῆς ἀφθόου, περιτειχιζόμενος διὰ περιστυλίου καὶ ἀνοίγων εὐρύχωρον ὡς ἀψίδα τὴν θύραν του εἰς τοὺς περιπατητάς.

Εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τοῦ λιμένος ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς θαλάσσης ἀποστίλβον ὀλόκληρος νεόκτιστος ἐκ μαρμαροῦ μὲ τοὺς λεπτοτεχνημένους ὑψηλοὺς κίονας τοῦ ὑψοῦτο ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐξάστως μὲ τὴν μετόπην του φέρουσαν σειρὰν μικροσκοπικῶν ἀψίδων.

Ἐπειτα συγκεχυμένως ἠπλοῦντο στοιβακταὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι πλούσιαι ἐπιπέλοις μὲ τὰ πολλὰ τετράγωνα παραθύρα καὶ τὰς χαμηλὰς στέγας τὰς ὀριζοντίους καὶ τοὺς κίονας ἄλλαι στηριζόμεναι ἐπὶ θεμελίῳ συμπαγῶν ἄλλαι βυθίζόμεναι μαλακὰ ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Ἐν ἀπόπτῳ ἐφαίνετο ἡ ἀγορὰ, συγκεχυμένη, μὲ τὰ οἰκοδομήματα τὰ δημόσια καὶ τὰ ἀγάλματα τῆς. Συμφυρμὸς παραθύρων, συμφυρμὸς κίωνων μαρμαρίνων, συμφυρμὸς περιστυλίων καὶ πλατείων ἀνδρῶν ὑψηλῶν—συμφυρμὸς λευκὸς τρυπούμενος ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀπὸ ὑψηλοῦς πύργους κοσμοῦμενος ἀπὸ διαζώματα δαντελωτὰ καὶ κιονίστους.

Πρὸς τὰ δεξιὰ παρὰ τὴν θαλάσσαν ἐφαίνετο ὑπερμέγεθες ὅλον μαρμαρίνον τὸ γυμνάσιον περιστερόμενον ὑπὸ εὐρείας προκυμαίας φορτωμένης ὑπὸ ἀγαλμάτων. Εἰς τὸ μέσον τῆς προκυμαίας ὑψοῦτο, τρωγόμενον κατὰ τὰς βάσεις ὑπὸ τῶν δένδρων τὸ τρίχωρον οἰκοδομημα, διώρονον μὲ δύο πτέρυγας παραλλήλους στηριζόμενας ἐπὶ κίωνων δωρικῶν. Ἐμπροσθεν αὐτῶν ἐπὶ παχείας βάσεως κρητιδώδους ὑψοῦτο γιγάντειον δεσπόμενον τοῦ οἰκοδομήματος τὸ ἄγαλμα τοῦ κορονοφόρου Ἡρακλέους.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ λιμένος παρὰ τὴν παραλίαν ἔμπροσθεν τῶν ἀγαλμάτων ἤρεμα καὶ ἐκείνα ὡς ἀγάλματα ἀνεπαύοντο ἐκ τοῦ ὁρόμου τῆς ἡμέρας τέσσαρα ἢ πέντε ἐμπορικὰ πλοία μηχανοειδῆ μὲ τὸν ὑψηλὸν των ἰσθὸν γυμνωμένον καὶ τὴν Cecilia vela ἐρριμμένην ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Εἰς τὰ ὕψη ἐπὶ συμπλέγματος λοφίσκων δεσπόμενος τοῦ λιμένος ὀλόκληρος, δεσπόμενος τοῦ κόλπου, αὐστηρὰ ὡς φρούριον ἐξωτερικῶς, ἀποκρύπτουσα τὴν ἐσωτερικὴν τῆς κομψότητα—ἐλαμπε ὑπὸ τὸ σεληνόφωσ ἡ ἐπαυλις τοῦ δικτάτορος Καίσαρος περιτριγυριζομένη ὡς ὑπὸ συνοδείας ἀπὸ τὰς αὐστηρὰς οἰκοδομὰς τοῦ Πομπηίου, τοῦ Ὀρτενσίου, τοῦ Μαρίου.

[Ἐπεται τὸ τέλος].

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

Θ Ε Ω Ν

ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΕΡΙΣ ΠΕΡΙ
ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΣ

Ἄφ' οὗ χρόνου διεσεκεδάθη ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ κοιτίδος τὸ ἀνθρώπινον γένος, μία καὶ ἀδιάλειπτος γραμμὴ πάλης διήκει διὰ τῶν διαρρευσάντων αἰώνων περὶ ἐπικρατήσεως μεταξὺ τῶν συνιστάντων αὐτὸ στοιχείων. Ἡ πάλη ὁμοῦ τῶν στοιχείων ἐκείνων, τῶν ὀπῶν ἢ ἀνέκαθεν ἱστορία εἶνε

κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον γνωστὴ καὶ ἤτις μεγίστην ἔσχε τὴν ῥοπήν ἐπὶ τὴν πορείαν καὶ τὴν τύχην καὶ τῶν ἄλλων τοῦ ἀνθρώπινου γένους στοιχείων, εἶνε ἡ διεξαχθεμένη ἀνέκαθεν μεταξὺ τῶν Σημιτῶν καὶ τῶν Ἀρίων, μεταξὺ τῶν κατασχόντων τὰ δυτικὰ τῆς Ἀσίας καὶ τὰ μεσημβρινοανατολικά τῆς Εὐρώπης σημιτικῶν καὶ ἀριανῶν λαῶν.

Ὁ χώρος καὶ τὸ θέατρον τῆς πάλης ταύτης εὐρηται κυρίως καὶ πρὸ πάντων κείμενον ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀνατολικῇ αὐτῆς λεκάνῃ. Ὁ καθηγητὴς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας Stein ὁρμώμενος ἐκ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ τῷ 1881 συμβάντων, ἀπερήνατο περὶ τούτου ὡς ἐξῆς: «Πρότερον ἄλλης θαλάσσης ἐπρωταγωνίστησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡ Μεσογεία, τὸ δ' ἐπὶ τῆς Μεσογείας κράτος αἰετοῦ ἐξήτηθη ἐν τῇ κατοχῇ οὐχὶ τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτῆς προσκλυζομένων ἀκτῶν. Πᾶσα ἀλλοίωσις τῶν ἐπιθαλασίων χωρῶν τῆς Μεσογείας ἠρηνηθεῖ ἕνεκα τούτου ὡς φαινόμενον οὐχὶ ἀπλῶς τοπικόν. Περιττόν νὰ ἀνελιζώμεν διὰ μακροτέρων τὴν εἰκόνα τῆς Μεσογείας ἐπὶ τῶν Φαινίκων, τῶν Ἑλλήνων, τῶν Καρχηδονίων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ἀπὸ γνωστὸν τυχεῖται, ὅτι μία οὐσιώδης μοῖρα τῆς ἱστορίας τῶν ἐπικρατειῶν τούτων ἀπερρασίθη ἐν ταῖς ὕδασι τῆς Μεσογείας!».

Τοῦ χώρου τούτου τὰ δυτικὰ ἄκρα, αἱ ἀνατολικὴ καὶ τῆς Μεσογείας πρὸ πάντων ἀκταί, ὡς ἐκ πολλῶν ὀσημέραι διδομένων τεκμηρίων συναγεται, κατελήθησαν πρῶτον ὑπὸ διαφόρων σημιτικῶν φύλων. Κατόπιν τούτων κατέρρευσαν εἰς Μικρασίαν, διὰ τῶν ὑψηλῶν τοῦ Ἰρᾶν καὶ τῆς Ἀρμενίας προελάσαντες, οἱ ἡμέτεροι Ἀριοι, ὅτινες διαβάντες τὸν τε Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον διπλώθησαν εἰς τὰς περὶ τὸ Αἰγαῖον χώρας, ὁδοὶ Φρύγες καὶ Βρύγες, Μυσοὶ καὶ Μοισοὶ, Κουρήτες καὶ Κουρήται, Δέλεγες ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἄλλαι παραπλήσιοι ἀπαντῶσιν. Οἱ Σημίται ὁμοῦ καὶ πρότερον ὄντες μέχρι τῶν ἀσιατικῶν ἀκτῶν, καὶ μάλιστα τῶν πρὸς μεσημβρίαν κατατεινομένων, ἐνιδρυμένοι καὶ ἀρχαιότεροι κοινωνικῶς προηγμένοι, ἤρξαντο πρωιμώτατα διαυλακούντες διὰ σχεδίων καὶ σκαφιδίων τὴν πρὸ αὐτῶν θαλάσσαν, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ προελαύνοντες κατεκάλυψαν διὰ πλήθους νεῶν μάλλον ἢ ἡδη ἐξηρτυμένων αὐτὴν. Οὐ μόνον οἱ ἀνελιζόμενοι ἡδη αἰγυπιακοὶ ἱερογλυφικῶν κειμένων πχάρται καὶ πάπυροι καὶ αἱ ἀναγεγραμμέναι ἀσσυριακαὶ ἐν Νινευὶ καὶ ἀλλαχοῦ σημιτικαὶ ἐπιγραφαί, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Κύπρῳ καὶ Κρήτῃ ἀνακαλυπτόμενα ὀσημέραι ἱερογλυφικῆς γραφῆς καὶ ὀγκωδῶν οἰκοδομῶν λείψανα μαρτυροῦσιν ἀναμφισβήτως, ὅτι ὑπερτρισχίλια πρὸ Χριστοῦ ἔτη οἱ ἐξ Ἀνατολῶν Σημίται προσπλέοντες καὶ ἦγον καὶ ἔφερον τὴν καθ' ἡμᾶς θαλάσσαν καὶ ἐνεκαθίσταντο ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς παραλίαις αὐτῆς.

Δὲν εὐρον ἐν τούτοις οἱ παλαιότατοι ἐκείνοι ἐξ Ἀνατολῶν ναυτίλοι, ὅσοι καὶ ἂν βυθίζηται ὁ πλοῦς

! Ὁρα «Τὸ Κίνημα τῆς Αἰγύπτου» ἐν τῷ Τύπῳ τῆς Βιέννης, κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1881.

αὐτῶν ἐκείνος εἰς ἀπωτάτην ἀρχαιότητα, κενὸν ἀνθρώπων τὸν χῶρον, πρὸς ὃν ἔπλεον, καθὰ ἐκ τῶν περὶ αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν ἱερογλυφικῶν συνάγεται. Κατ' αὐτὰ οἱ κρατοῦντες ἐκείνοι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάσσης ἤρξαν, ἰκανότητα καὶ δύναμιν κεντημένοι, τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχηγόνου λαοῦ, ἡγεμόνας ἢ ἀρμοστὰς ἐν αὐτῷ ἐγκαταστήσαντες, τοὺς κατὰ Γλάδστονα ἡμερικῶς ἀνακτας ἢ τοὺς προγόνους αὐτῶν. Ὁ λαὸς ὅμως ἐκείνος, ὃν ἐν τῇ νηπιότητι καὶ τοῖς πρώτοις αὐτοῦ κοινωνικαῖς βήμασιν ἦγον καὶ ἔφερον τότε οἱ ἐμπορικοὶ καὶ πολυμήχανοι Σημίται, ἐγκαλείων ἐν ἐκείνῳ ζώπυρον ἀπείρου ἀναπτύξεως καὶ ἐπιδόσεως, ἀφορητῆς μόνον δεόμενος πρὸς ἔμφανσιν καὶ ἐκδήλωσιν τῶν οἰκείων αὐτῷ θεῶν σπερμάτων, φαίνεται ὅτι πολὺ προῖμως ἐν πᾶσιν ἐπαιδέθη καὶ εἰς ὕψος ἀνθρωπιστικῶν οὐκ εὐκαταρρόνητον ἀναλόγως ἀνέδραμε. Πλὴν ἄλλων πολλῶν, ἢ ἐμμεροφωμένη ἤδη ἐκείνη καθ' Ὁμηρον γλῶσσαν ἀπὸ πόσου ἄρα γε χρόνου ἐλεικνέτο καὶ ἐκαλλωπιζέτο μέχρις οὗ καταστῆ οὕτως ἰκανή, ὥστε νὰ δυναθῆ νὰ παραστήσῃ τὰ θεσπέσια καὶ γεραρὰ ἐκείνα διανοήματα, τὰ ἐν τοῖς ἡμερικῶς ἔπεσιν ἀναγραφέντα; Ἐδυνήθη λοιπὸν ὁ παλαιότατος ἐκείνος λαὸς νὰ διαμορφωθῆ, ἐκ παραδειγματῶν ἀναμφηρίστως εἴωθεν αὐτῷ ὑποβλήθεντων, ἀλλ' οὕτως, ὥστε οὐ μόνον ταχέως σχετικῶς τὴν προσήκουσαν νὰ κατὰσχηθῆσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίθεσιν νὰ ἀναλάβῃ, ἀμυνομένοις τέως καὶ ἐν παθητικῇ στάσει διατελῶν.

Ἡ νέα αὕτη φάσις καὶ κατάστασις τῶν ἀριανῶν ἐκείνων προγόνων ἡμῶν διεξάγεται ὑπὸ τῶν φύλων ἐκείνων, ἅτινα κατὰ τοὺς τῶν ἱερογλυφικῶν νῦν διανοηθέντες καὶ ἀνεπισσυσμένους πίνακας ἀποκαλύπτονται οἱ ἐκ τῆς θαλάσσης λαοί. Οἱ Ἀριοπελαγοὶ οὗτοι ἐν τῷ μεταχίμῳ ἤδη τῆς προμυκηναίας καὶ μυκηναίας περιόδου ἱστάμενοι, Αἰολίδαι ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Δαναοὶ ἤδη ὄντες, διεξάγουσι πάλην περὶ ὅλοσχερους ἐπικρατήσεως ἐν τοῖς ὕδασι αὐτῶν κατὰ τῶν ἐξ ἀνατολῶν ἐπ' αὐτοὺς πρότερον ἐπεληόντων. Ἡ πάλῃ αὕτη ἐσωτερικὴ τὸ πρῶτον οὕσα καὶ περὶ πᾶν τὸ ὄθνηον κατ' αὐτοῦ τούτου στρεφόμενη περιελκεί ἐν ἐκείνῳ τὸ εἰς τὸν βιοτικόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν θρησκευτικόν κύκλον ἀναγόμενα. Νεὴ μὲν αἱ θρησκευτικαὶ δοξαῖαι καὶ ἀντιλήψεις τῶν τε Σημιτῶν καὶ Ἀρίων ἐταυτίζοντο τὸ κατ' ἀρχάς, καθὰ ἡ συγκριτικὴ θεολογία ἀπέδειξε, περὶ ἑνα θεὸν στρεφόμενοι ἐν τῇ παρόδῳ ὅμως τοσούτων αἰώνων ἢ καὶ χιλιετηρίδων ἢ ἐνόησε ἐκείνη διασπασθεῖσα παρήγαγε τὰς τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν αὐτῆς διαφόρους ὑποστάσεις. Ταύτας ἄλλως οἱ Ἄριοι καὶ ἄλλως οἱ Σημίται ἤδη ἀντιλαμβάνομενοι, ἐπάλασαν καὶ περὶ αὐτῶν πάλην μακράκινα, μέχρις οὗ τελείως ἐπεκράτησε τὸ φύλον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἀρχῆθεν ἀνθρωπινωτέρως κατέβαλε βῆσεις, τὸ τῶν Ἀρίων, ἢ ἀκριβέστερον Ἀριοπελαγῶν.

Ἡ καθ' ἡμᾶς συγκριτικὴ θεολογία καὶ κριτικὴ ἀπέδειξε ἐν πολλοῖς, ὅτι πληθὺς μύθων ἔσχεν ἀρχῆθεν πραγματικὴν ὑπόστασιν, τοιούτων ἐξ ἄλλεπαλλήλων ὕστερον ἐκ λόγων, παραδόσεων καὶ ἀλληγορικῶν ἀδιεξήτητων στρωμάτων ἀποβάντων. Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων καὶ ὑψίστης καὶ χαρακτηρηστι-

κωτάτης θρησκευτικῆς τε καὶ ἐθνικῆς σημασίας περιεκτικῶν τούτων μύθων εἶνε ἡ ἔρις περὶ ἐπικρατήσεως δύο τῶν μεζόνων ἐν τῷ τότε θεοτήτων, ἢ τῆς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἀκριβῶς τῶν δύο τούτων θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων ἐνοπριζέται ἡ φύσις καὶ ἰκανότης τῶν δύο ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐξαρχουσῶν φύλων, τῆς τῶν Ἀρίων καὶ τῶν Σημιτῶν. Ὁ βραθυσημαντος μῦθος, ὁ κόσμον ὅλον ἐθνολογικῶν ἐγκαλείων γεγονότων, παρίστησεν, ὅτι ἐρίσασα ἡ Ἀθηνᾶ περὶ ἐπικρατήσεως ἐν Τροίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ προστασίας αὐτῶν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, ἐνίκησεν ἀναδύσασα ἐκ τῆς γῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει τὴν ἱερὰν ἐλαίαν, τὴν μαρίαν, ἐνῶ ὁ Ποσειδῶν πλήξας διὰ τῆς τριαίνης του τὸν ἱερὸν βράχον παρήγαγε πηγὴν θαλασσοῦ ὕδατος, ἢ ἵππον φοβερὸν, ὅστις κατὰ τοὺς συμβολιστὰς εἰκονίζει τὰ ἀναπηδῶντα θαλάσσια κύματα. Οἱ παρὰ Ξενοφῶντι (ἐν Ἀπομνημονεύμασι, III, ε', 10), Σωκράτῃ καὶ Περικλῆϊ ὁ τοῦ Περικλέους περὶ τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς καὶ εὐκλείας καὶ εὐδαιμονίας διαλεγόμενοι, ἀναφέρουσιν, ὅτι τὴν περὶ προτιμήσεως ἔριδα καὶ φολονεικίαν τῶν θεῶν ἔκριναν (ἀπεφάσαν) οἱ περὶ Κέκροπα δι' ἀρετὴν, ἀπένειμαν τουτέστι τὸ τῆς προτιμήσεως γέρας εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς μόνην τὴν θεότητα ἐκείνην προσοίαζεν, ἥτις ἐξεπροσώπει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν φρόνησιν, ἢς σύμβολον ἡ εὐεργετικὴ ἐλαία, καὶ αὕτη ἡ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ παντοκράτορος Διὸς, τοῦ τὴν Μῆτιν καταπιόντος, Ἀθηνᾶ, ἐνῶ ὁ Ποσειδῶν ἐξεπροσώπει τὸν ἀντικρῆ τὸν ἐνυλον κόσμον, τὸ ἐν ἀνθρώποις φθαρτὸν στοιχεῖον. Ἦδη ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τοὺς μεγάλους θεοὺς τῶν Ἀρίων, τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν γεννήτορα αὐτῆς, ἢ ὄθνηϊα ἐξ Ἀσίας θεότης, ὁ σημιτικός Ποσειδῶν. Ἡ ἔρις καὶ ἡ πάλῃ περὶ πρωτεῖων καὶ ἐπικρατήσεως θὰ ὑπῆρξε βεβαίως μακρά, καθὼς ἔρις λαῶν πρώτης δυνάμεως ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, μέχρις οὗ κριθεῖσα ἐν τέλει ἀπεφασίσθη καὶ ἀπέθη ὑπὲρ ἐκείνων, οἵτινες καὶ ἐγγώριοι ἦσαν καὶ τὰ ἀθάνατα ἐν ἐκείνοις ἐνέκλειον ζώπυρα. Ὁ Γλάδστον ἐν τῷ συστήματι τῆς ἀρχαίας θρησκείας διορᾷ¹, ὅτι ὁ Ποσειδῶν εἶνε ὁ ταπεινότερος τὸν τύπον ἐν τοῖς θεοῖς. Ἰσχυρὸς, λέγει, ὡς ἀνέλιξεν δύναμει, οὐδαμῶς εὐρίσκειται ἐν ἐπαρῇ πρὸς τὰ ἠθικὰ καὶ ὕλικα στοιχεῖα τὰ ἐν τῇ ὀλυμπείῳ θρησκείᾳ ὑφιστάμενα. Ἀνευρίσκειται οὗτος σχετιζόμενος πρὸς τὴν Λιβυκὴν ἀκτὴν, ὅπου οἱ Κύκλωπες² φοιτᾷ εἰς τοὺς Αἰθίοπας, ὅπως ἀπολύσῃ τῶν θυσιῶν των, ἐνῶ οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ συνέρχονται εἰς πάνδημον συμβούλιον. Πάντα ταῦτα λοιπὸν δεκνύουσιν, ὅτι ἡ βραθυμία αὐτοῦ ὡς ὕλικὴ καὶ βιαία ἤθελε κλίνει τέλος καὶ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῆς ὁσημέραι θριαμβευσούσης καθαρᾶς καὶ ἠθικῆς λατρείας τῆς διανοίας, τῆς προμάχου ἐν παντὶ ἰδεώδει τοῦ πνεύματος ἔργῳ Ἀθηνᾶς. Καὶ οὕτως αὕτη μὲν ἐνιδρύθη ἐν θρόνῳ ὑψηλῷ καὶ ἐπηρμένῳ, ἐν τῇ αἰωνοβίῳ καὶ πανσέπτῳ τοῦ περικλεοῦς ἄστεος Ἀκροπόλει, ὅθεν καλεῖ τὰ ἔθνη εἰς προσκύνησιν καὶ ἐκστατικὸν θαυμασμὸν

¹ Ὁρα πραγματεῖαν αὐτοῦ «Περὶ τῶν Ὁμηρικῶν Θεῶν», δημοσιευθεῖσαν ἐν ἀμερικανικῷ περιοδικῷ, τῷ 1892.

τῶν εἰς κάλλος ἀνεφίκτων τῆς ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως ἔργων, ἐνῶ τὸ κράτος τοῦ Ποσειδῶνος, καθὼς φθαρτὸν καὶ πεπερασμένον, κατέπεσεν ἢ ἐν στενῷ χώρῳ περιορίσθη, διότι ἡ λατρεία αὐτοῦ μόλις ἐν τέλει περιεσώθη ἐν τισὶ μέρεσιν, ὡς ἐν τῇ Ἰσθμίᾳ Κορίνθῳ, ἐν Τροίᾳ καὶ Καλαυρίᾳ ἢ ἐν ταῖς νήσοις, ὅπου ἐπὶ χρόνον μακρὸν πρότερον ἐκράτησαν καὶ ἤρξαν οἱ ἐξ ἀνατολῶν ναυτίλοι ἐκείνοι Σημίται.

Ἡ κατίσχυσις ἐν τέλει τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης, ἢ ἀλληγορουμένη ἐν τῷ ὠραιοῦ μύθῳ τῆς ἔριδος καὶ κρίσεως τῶν δύο θεῶν, ἀποτελεῖ τὴν ἐναρξιν τῆς λύσεως τοῦ δεσμοῦ μεγάλου καὶ σπουδαίου ἐν ἀνθρώποις δράματος. Οἱ μεγάλοι τῆς ἀρχαιότητος καλλιτέχνη παρλαθόντες ἐκ τῶν δεδωμένων παρὰ τῶν αἰώνων ἐν μύθοις τὸ μέγα κοινωνιολογικὸν γεγονός, ὃν ἐδύναντο ἢ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸ σάρκα καὶ ὅστ' ἀιὰ τῆς ἀθανάτου αὐτῶν γλυφίδος ἐν τοῖς τῶν ἀετωμάτων ἀριστουργήμασι, τὰ ὅποια ἐκόσμουσαν τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς θριαμβευσάσης ἐκείνης θεότητος, ἥτις ἤθελεν εἶνε τὸ σύμβολον τὸν τεύθεν ὑπερέχου διανοίας καὶ πνευματικοῦ ἰδεώδους ἐν πᾶσιν ὑπερυψήλου. Ἡ κρίσις τῆς τῶν θεῶν ἔριδος, ταυτιζομένη πρὸς τὴν ἀνέκαθεν περὶ ἐπικρατήσεως πάλην μεταξὺ τῶν δύο ἀντιθέτων φυλετικῶν στοιχείων, τοῦ ἀριανοῦ καὶ τοῦ σημιτικοῦ, φαίνεται διακρίσασα δεκάδας αἰώνων πρὸ τῆς λήξεως αὐτῆς, τῆς τελείας τουτέστι ἀποφάσεως, τῆς ἀνάρξεως τῆς λύσεως τοῦ δεσμοῦ τοῦ ἐθνολογικοῦ δράματος. Ἀπὸ τῆς 15^{ης} αἰγυπτιακῆς δυναστείας, κατὰ τὰς ἀνακαλυπτομένας ἱερογλυφικὰς πηγὰς μέχρι τῆς 19^{ης} Φοινικῆς καὶ Αἰγύπτιοι περιάγουσιν ἐν θριάμβῳ τὴν τριαίναν τοῦ Ποσειδῶνος αὐτῶν ἀνά τὰ ἑλληνικὰ πελάγη. Ἐν τῷ οὐ μικρῷ τούτῳ χρονικῷ διαστήματι δὲν παύεται ἀπεργαζομένη ζύμωσις ἐν τῷ τῶν ἑλληνικῶν Ἀρίων ἐπιδεικτικῷ μεγάλῳ ἀναπτύξεως καὶ ἀνελιξέως πνεύματι, ἥτις ἐν τέλει ἐκδηλοῦται ἐν τοῖς τεραστίοις ἔργοις τῶν Ἀριοπελαγῶν Τιτάνων καὶ Γιγάντων, καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς πολυωνύμων ἡμιθέων καὶ ἡρώων Αἰολιδῶν, τῶν διαδόχων αὐτῶν Ἡρακλέων, Μινῶων, Θησέων, Ἰασῶνων, Μελεάγγρων καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων, οἵτινες ἐκ τῆς πρότερον παθητικῆς ἀμύνης ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐπίθεσιν καὶ σαροῦσιν ἐκ τῶν θαλασσῶν αὐτῶν τοὺς περὶ τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὸν Ἄμμωνα Σημίτας καὶ ἀπαλλάττουσι χρόνῳ πολλῷ πρότερον τοῦ Ξέρξου τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας. Καὶ ὁ μὲν παλαιότατος ἐκείνος, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, Μίνως Κῆρας καὶ Φοινίκας ἐξελάσας ἐκ τοῦ Αἰγαίου, ἐγκαθίστα ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς θαλάσσαις μετὰ τοῦ ξανθοδόστρουχος ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ραδαμάνθυος τὴν πρώτην ἐν αὐταῖς ἑλληνικὴν δυναστείαν, τὴν ἀρχαίαν ἡγεμονίαν· ὁ δὲ μετ' αὐτὸν υἱὸς Δευκαλίων, ὁ Θεσσαλὸς Ἰάσων, ὁ τῶν Ἀθηνῶν ἥρωας Θησεύς μετ' ἄλλων αἰολικῶν καὶ ἀρχαίων νῦν ἀριστέων ἐπιβαίνοντες ἐπακτροκελήτων ἀποδίδουσι τὰ ἴσα, ὅτε μὲν μέχρι τῶν μυθῶν τοῦ Εὐζείνου, ὅτε δὲ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νεῖλου καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπιπλέοντες. Οὗτοι εἶνε οὐ μόνον οἱ καθ' Ὁμηρον περὶ τὰ Τρωϊκὰ ἀχαιοὶ ναυτί-

λοι¹, ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ τὰ ἱερογλυφικὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐκ θαλάσσης προερχόμενοι ἐκείνοι λαοί, ἐν οἷς καταριθμοῦνται καὶ οἱ Ἀκαίβασα καὶ Δαναοῦνα, οἱ μετὰ τοὺς Ἀριοπελαγοὺς καὶ Αἰολεῖς ἐπικληθέντες Ἀχαιοὶ καὶ Δαναοί.

Αὕτη ἡ κρίσις τῶν δύο μεγάλων τῶν Ἀρίων καὶ τῶν Σημιτῶν θεῶν, τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἰππείου καὶ Θαλασσοῦ Ποσειδῶνος. Τὸ πνεῦμα κατὰ φυσικὸν λόγον κατίσχυεν ἐν τέλει τῆς ὕλης. Καὶ ἐνεφορεῖτο μὲν ἀνέκαθεν τὸ ἀριανὸν φύλον πνεύματος ὑπερυψήλου, θεῖου, ἐδεῖτο δὲ μόνον προσφόρων ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ὅπως τὰ θεῖα ἐν αὐτῷ σπέρματι ἐκδηλούμενα καὶ σὺν τῷ χρόνῳ σελαγγίζοντα φωτίσωσι καὶ καταλάμψωσι τὰς τρίβους, οἱ ὧν ἡ ἀνώτερον τῆς ὕλης ἔχουσα προορισμὸν ἀνθρωπότης προορίστω νὰ χωρήσῃ ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ἀποτελέσῃ αὐτόν.

B. ΨΙΛΑΚΗΣ

ΣΚΗΝΑΙ ΤΟΥ ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ²

Κατὰ μετάφρασιν Ε. Δ. Ροῖδου.

ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΟΛΙΒΙΕΡΟΥ

B'.

Καθ' ὅδον ἠσύχασεν ὀλίγον ὁ Ὀλιβιέρος καὶ κατῳρωσεν εἰσερχόμενος νὰ καλησπερίσῃ εὐπρεπῶς τὸν πατέρα του. Εὐθὺς ἔπειτα ἀνέβη εἰς τὸν κοίτωνά του καὶ χωρὶς νὰ συλλογιθῆ νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρον, ἂν καὶ ἔπνεε παγερὸς βορρᾶς, τοῦ ὁποῦ αἱ θωπέαι ἠδύναντο ν' ἀποβῶσι θανατηφόροι, ἐκάθισε παρὰ τὴν τράπεζαν, στηρίζων εἰς τὰς χεῖρας τὸ μέτωπόν του περιρροῦμενον ὑπὸ φλογεροῦ ἰδρώτους.

Ὅσοι ἔτυχε νὰ παρευρεθῶσιν εἰς ἀποκοπὴν ποδὸς ἢ βραχίονος ἐντὸς νοσοκομείου, ἐνθυμοῦνται βεβαίως πῶς ἀπλώνεται τὸ θῦμα ἐπὶ ὑψηλῆς κλίνης σκεπασμένης με ἀσπρην σινδόνα. Περὶ αὐτὸν τάσσονται ὁ χειρουργὸς καὶ οἱ βοηθοὶ του, ἐτοιμαζόντες τὰ ἀπαισίως ἀνηχούοντα χειρουργικὰ ἐργαλεῖα. Εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο κροτάλισμα ἀποστρέφει ὁ πάσχων τὴν κεφαλὴν, τρέμων ὡς ἔλαφος ἀκούουσα τὸ γαύγισμα τῶν μελλόντων νὰ τὴν σπαράξωσι λαγωνικῶν. Ὁ χειρουργὸς ἐν τούτοις ἀνασηκῶν τὰς χεῖρας εἰς τὸ ἐνδύματός του, ἐκλέγει κομψόν τι ἐργαλεῖον με λαβὴν ἐλεφαντοδότου ἢ μαργαροστράκου καὶ, ἂν ἦναι ἐπιτήδειος, σχίζει διὰ μίαν μόνην μαχαιρίαν τὴν ἐπιδερμίδα. Ὁ πάσχων ἐκπέμπει τὴν πρώτην του κραυγὴν καὶ τὸ αἷμα κοκκινίζει τὴν σινδόνα. Ἐπειτα ἔρχεται ἡ σειρά τῶν ἄλλων ἐργαλείων, τῶν μαχαιρῶν, ψαλίδων, σμιλίων, σχαστήρων, κοπαρίων καὶ τῶν λοιπῶν παντὸς μεγέθους καὶ σχήματος σιδηρῶν καὶ χαλυβδίνων συνέργων, διὰ τῶν ὁποίων ἀνοίγεται εἰς τὰς σπαιρούσας σάρκας αἱματηρὸν βήγμα πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς μελλούσης νὰ διαίρεσῃ τὰ ὅστ' ἀιὰ πρίονος. Ὁ χειρουργὸς ἐξα-

¹ Ὁρα Ὁμήρου Ὀδυσσεΐας P, 425 καὶ ε. καὶ T, 183.

² Ἰδὲ σελ. 407.

Ο Τσάρος Νικόλαος Β'

κολουθεί άτάραχος τó έργον του, έν δέ οι θεαταί είναι πολλοί, φιλοτιμείται να διαπρέψη χειριζόμενος τήν μάχιαν καλλιτεχνικώς ως ο μουσικός τó όργανόν του ή ο ζωγράφος τόν χρωστήρα. 'Αλλ' αϊ κραυγαί τού άκρωτηριαζόμενου άποθαιίνουσιν όξύτεραι, διότι ή πριών δάκνει ήδη τά όστα. Καθ' όλον τούτο τó διάστημα οι μαθηταί έτοιμάζουσιν έπίδέσμοις και έπιφοράγματα προς έπίσχεσιν τού αίματος, εύθύμως διαλεγόμενοι περί τής παραστάσεως τού τελευταίου μελοδράματος ή τής πιθανής πτώσεως τού ύπουργείου. 'Αλλ' ήδη άντηχεί τελευταία τις κραυγή. Τό έργον τής πριόνος έτελείωσε και ή κνήμη άποχωρισθείσα τού κορμού πίπτει εις αίματώδη λίμνην.

Ο ιατρός σπογγίζει τότε τά έργαλειά του, πλύνει τας χείρας του, καταβιβάζει τας χειρίδας τού έπενδύτου του και λέγει εις τόν άκρωτηριασθέντα.

— Καλή άνάρρωσις, φίλε μου. Σ' έγγυώμαι ότι δέν θά παθής πλέον πόνον εις αυτήν τήν κνήμην, ή δέν θά έχης τόν χειμώνα χιονίστρος εις αυτήν τήν χείρα», έν έτυχε να κοπή βραχιών, διότι ύπάρχει άσπειότης ειδική δια πάν είδος άκρωτηριασμού.

Ο άσθενής μετακομίζεται τότε εις τήν κλίνην του, όπου άποβήσκει ή θεραπεύεται. Κατά τήν τελευταίαν όμως ταύτην περιπτώσιν είναι βέβαιος ότι τó άποκοπέν μέλος δέν θά φυτρώσῃ πλέον και δέν έχει να φοβήται τó μαρτύριον δευτέρας έγχειρήσεως.

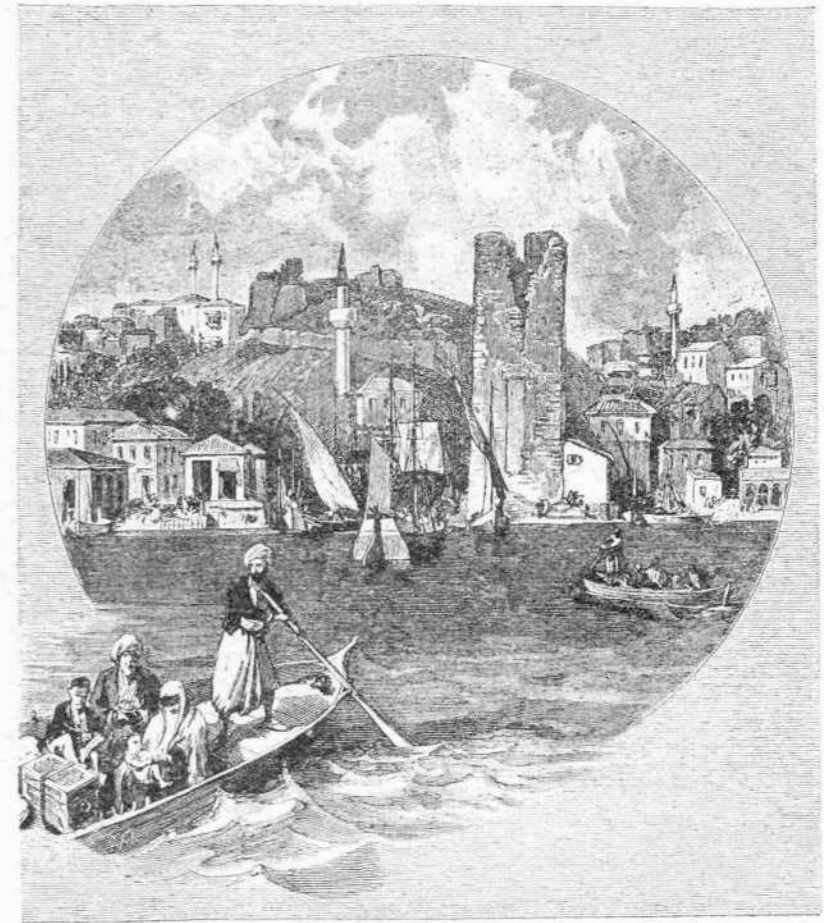
'Αλλ' έν άντί κνήμης ή βραχιόνος πρόκηται ν' άποκοπή αίσθημα, είτε έρωσ είτε φιλία προσδοείσῃ, και μάλιστα έν ο τοιούτος άκρωτηριασμός

ήναι ο πρώτος, τότε όχι μόνον δριμύτερος και διαρκέστερος είναι ο πόνος, αλλά και ή ήθική έγχειρήσις δέν έχει καν τó όριστικόν αποτέλεσμα τής χειρουργικής μάχιρας, τής άπαλλακτούσης ήμας εις χεί από τó σαπρόν μέλος. Τήν διαλυθείσαν φιλίαν θά διαδεχθῇ ήλλη φιλία και τόν προσδοθέντα έρωτα ήλλος έρωσ, μέλλοντες κ' εκείνοι να διαλυθώσι και να προσδοώσιν. Η άδυσώπητος πείρα θά λέγη εις ήμας : « Άφού σέ είχα ήδη είδοποιήσει, διατί εξήτησες νέους έρωτας και νέας φιλίαις και θά ύποβάλῃ ήμας εις νέαν έγχειρήσιν. 'Αλλ' άμα στρέψῃ τά νότα, θά προσέλθῃ και παλιν ή έλπίς να μεταίωσῃ τó έργον τής πείρας και να καταστήσῃ νέαν έγχειρήσιν αναγκαίαν, και τούτο διαρκεί μέχρι τού τάφου. Ολίγοι τῶ όντι είναι οι προνομιούχοι εκείνοι, τούς ύποίους άρκεί έν μόνον μάθημα τής πείρας να προσυλαχῇ από πᾶσαν ύποτροπήν και πολλοί οι επιμένοντες να έλπίζωσι και να βραχνίζονται ισόθως.

Ο Ολιβιέρως ήτο μόλις είκοσαετής όταν ήναγκάσθη ν' άπλωθῇ επί τής άπαισίας χειρουργικής κλίνης ύπομένων τόν πρώτον και όδυνηρότατον άκρωτηριασμόν. Ένώ έσπάρσασε τά σπλάγγνα του ο πόνος, ήκουεν εις τó γειτονικόν οίκημα τόν γέλωτα φαιέρου όμίλου νεκρίσκων εύθυμούτων μετά γυναικίων και άδόντων έν χορῶ τήν έπαυδόν τού γνωστού ψοφάκου τού Βερνζέρου :

«Όταν είναι κανείς νέος, εύτυχεί κ' εις άχυρώνα.

Τούτο είναι ψεύδος τó ύποϊον φαίνεται ύπαγορευθέν υπό ιδιοκτήτου επιθυμούντος να ένοικιάσῃ τó ύπερῶν του, και κάκιστος στίχος ποιητού, όστις

Καλλιπολις

τοσαύτας όρέπει ζωντανός δάφνας, ώστε ενδέχεται να μη περισσεύσῃ δια τόν τάφον του κάμνια.

Τό πρώτον ήμισυ τής νυκτός διήλθεν ο Ολιβιέρως άκινήτων. Ως οι κόρακες οι όσφραϊνόμενοι τά θνησιμαία τόν έπολιόροκον άπαίσιον διαλεγισμοί εμπνέοντες εις αυτόν μίσος προς τήν ζωήν και δικαιολογούντες τó μίσος τούτο. Ο σαλευθείς έγκέφαλος του έπαλλεν υπό τó κρανίον του ως πληκτρον κώδωνος σημαίνοντας τó επιθανάτιον κρούσμα τής νεύτητός του, και τήν αγωνίαν εκείνην ηύξανεν ή άντήχησις τής εξασκλουθούσης εις τόν γείτονα θάλαμον θορυβώδους διασκεδάσεως.

Περί τήν μίαν μ. μ. ήρχισε και εξηκολούθησε να γράφῃ μέχρι τής πρωίας δύο μακράς έπιστολάς, τήν μίαν εις τόν Ουρβάνον, τήν δε εις τήν Μαρίαν. Άφού άπέγραψε, συνήθροισε εις μικρόν δέμα όλα όσα είχε δώσει εις αυτόν ή έρωμένη του κατά τας παλαιάς καλās ήμέρας. Σφραγίζων τó δέμα τούτο ένθυμήθη και ήρχισε ν' άπαγγέλλῃ τούς μελαγχολικούς στίχους τού Μυσσέ :

Συμμάζωνα τά γράμματα μαζί και τά κελλιά
Τά ύστερὰ γαλάσματα άγάπης μου χαμένης
Κι' όλα μου ψιθυρίζανε με θλιβερή λαλιά
Τούς όρκους τούς άτέλειτους μίς μέρας περασμένης.
Έκοίταζα τά λείψανα εκείνα τάγιασμένα
Που τρέμουνε τά χέρια μου τήν ώρα που τάγγίζουν.

1 Η μετάφρ. έγέν. υπό τινος φίλου τής «Εστίας».

Δάκρυα χυμένα άπ' τήν καρδιά κι' άπ' τήν καρδιά πιωμένα
Τά μάτια τά κλαμένα
Αύριο πάλι θά τά ιδούν και δε θά τά γνωρίζουν.

Ολίγον έπειτα εισήλθεν ή ύπνρέτρια δια να εύτρεπίσῃ τó δωμάτιον.

— Ποῦ είναι ο πατήρ μου ; ήρώτησεν αυτήν.

— Έβγήκε, και θά μείνη έξω όλην τήν ήμέραν.

Ο Ολιβιέρως έχρησιμοποίησε τήν άπουσίαν τού πατρός του δια να στείλῃ τήν ύπνρέτριαν εις τού φαρμακοποιού να ζητήσῃ ιατρικόν τού ύποϊου έγραψε τó όνομα, έπιφορτίσας συγχρόνως αυτήν να δώσῃ εις τó ταχυδρομείον τας δύο έπιστολάς.

— Κύριε, είπεν ή ύπνρέτρια έπιστρέψασα με φιλήν σιροπίου μήκωνος, ο φαρμακοποιός μου έσύστησε να σας είδοποιήσω ότι δέν πρέπει να πέρνετε παρά μίαν κουταλιάν καθε δύο ώρες. Είναι φαρμάκι όπου τó παίρνουν δια να φέρῃ ύπνον. Δι' αυτό τó θέλετε ;

— Ναι, απήντησεν ο Ολιβιέρως, δια να κοιμηθῶ, και αποπέμψας τήν καλήν γυναικα έπισε τó περιεχόμενον τής ριαλής εντός μίς ώρας.

Γ'.

Ο πατήρ τού Ολιβιέρου όστις δέν τόν είχε ιδῆ επί δύο ήμέρας, άνέβη εις τó δωμάτιόν του να μάθῃ τί κάμνει. Εύρών παρά τó σύνθηες τήν θύραν κλειστήν έκρουσεν αυτήν κατ' έπανάληψιν καλών μεγαλο-

ρώνως τὸν υἱὸν τοῦ καὶ μὴ λαμβάνων ἀπάντησιν κάμμιναν. Τρομάξας ἐκ τῆς σιωπῆς ταύτης ἔτρεξε νὰ ζητήσῃ βοήθειαν πρὸς ἐκδικασμὸν τῆς θύρας, καὶ εἰσεπήδησεν ὀρμητικῶς εἰς τὸν θαλάμον μετὰ τινῶν γειτόνων. Ὁ θύρῳχος ἐκείνος ἐξύπνησε τὸν Ὀλιβιέρου, ὅστις εἶχε κοιμηθῆ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ὥρας. Τὸ καταποθὲν τριμήμεστον ποσὸν ὑπνωτικῶν εἶχε προξενήσῃ εἰς αὐτὸν μόνον λήθαργον ἀντὶ θανάτου.

Βλέπων τὸν πατέρα του, ἐπροσπάθησε νὰ ἐγερθῆ ἐκ τῆς κλίνης ὅπου εἶχε ἐξαπλωθῆ ἐνδύμενος, ἀλλὰ δὲν ἤδυνήθη νὰ τὸ κατορθώσῃ. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο βαρεῖα ὡς μολύβδος καὶ ὁ στόμαχος ἄνω κάτω.

— Τί ἔχεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ πατὴρ του, ἅμα ἔμειναν μόνοι.

— Πονοκέφαλον, ἀπεκρίθη ὁ Ὀλιβιέρου. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ βλέμμα του ἔπεσεν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης φιάλην. — Τὸ ποσὸν δὲν ἦτο ἀρκετὸν! ἐψιθύρισε. Τὸ ποσὸν ἦτο ἀπ' ἐναντίας ἀνώτερον τοῦ δέοντος, καὶ τοῦτο εἶχε σώσει τὸν Ὀλιβιέρου τὸν ἀγνοοῦντα ὅτι υπερβολικὴ δόσις ναρκωτικῶν φαρμάκων ἐμποδίζει τὴν ἀπορρόφησιν αὐτοῦ παραλύουσα τοὺς ἰστούς τοῦ στομάχου.

Ἡ θεὰ τῆς κενῆς φιάλης κατήγγειλε τὴν ἀπόπειραν αὐτοχειρίας εἰς τὸν πατέρα του, ὅστις ἤτοιμάζετο νὰ προσβῆ εἰς ἀνακρίσεις περὶ τῶν αἰτίων αὐτῆς, ὅτε ἠκούσθησαν βήματα εἰς τὸν διάδρομον, τὰ ὅποια ἀναγνωρίσας ἀνεσκήρτησεν ὁ Ὀλιβιέρου.

— Πατέρα, εἶπεν, ἄφες με σὲ παρακκλῶ μόνον μὲ τὸν κύριον, ὁ ὁποῖος θὰ εἰσέλθῃ.

— Ἄλλ' εἰσὶ ἀρρωστος, πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ ἰατρός.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ Ὀλιβιέρου. Μὴ φρενιθεῖς, δὲν εἶναι τίποτε. Ἐπειτα ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἐπισκεψίς αὐτῆ θὰ εἶναι τὸ καλλίτερον ἀντιφάρμακον. Ἀφίσατέ με λοιπόν, παρακκλῶ, μόνον. Ἀργότερα ἔμεινον καὶ σὰς λέγω ὅ, τι θέλετε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκρούσθη ἡ θύρα.

— Εἰσέλθετε, εἶπεν ὁ Ὀλιβιέρου. Ἡ θύρα ἠνοιχθῆ καὶ εἰσῆλθεν ὁ Οὐρβάνου, ἐνῶ ἀπεσύρετο ὁ πατὴρ.

— Τί κάμνει ἡ Μαρία; ἐκραξεν ὁ Ὀλιβιέρου, προσπαθῶν ν' ἀνασηκωθῆ ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Καὶ σὺ τί κάμνεις; ἀπεκρίθη ὁ Οὐρβάνου.

— Μὴ φροντίζεις δι' ἐμέ, ἠμίλει με διὰ τὴν Μαρίαν. Τῆς ἔδωκες τὴν ἐπιστολήν μου; Δὲν ἔλεγα ψεύματα; ἔπια ὅλην αὐτὴν τὴν φιάλην, ἀλλ' ἡ δόσις δὲν ἦτο ἀρκετὴ. Τί εἶπεν ἡ Μαρία;

— Ἡ Μαρία δὲν ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν σου. Ἄλλ' ἐνῶ τῆς ἔγραφε, μὰς ἔγραφε κ' ἐκείνη ἐνῶ ἤθελες ν' ἀποθάνῃς ἐδοκίμαζε κ' ἐκείνη ν' αὐτοχειρισθῆ, καὶ ὡς σὺ ἀπέτυχες.

— Λοιπόν, ἐκραξεν ὁ Ὀλιβιέρου ἐν παραφροσῇ ἐρωτικῶν ἐγωισμοῦ, ἤθελε κ' ἐκείνη ν' ἀποθάνῃ, διότι μ' ἐνόμιζεν ἀποθάνοντα. Βλέπεις ὅτι μ' ἀγαπᾷ ἀκόμη καὶ ὅτι τὴν ἐσυκοφαντοῦσε. Ἄλλ' ὅ, τι καὶ ἂν ἔκαμε τῆς τὸ συγχωρῶ, φθάνει μόνον νὰ τὴν ἰδῶ, ν' ἀκούσω καὶ πάλιν τὴν φωνὴν τῆς. Παρετήρησες ποτε, Οὐρβάνου, μὲ πόσῃν γλυκύτητά προφέρει μερικὰς φράσεις, τὸ «Φίλε μου» ἢ τὸ «Νὰ σὲ εἰπῶ». Αἱ λέξεις δὲν εἶναι τίποτε, ἀλλ' ἡ μελωδία τῆς φωνῆς τῆς μοναδική. Ἀλλὰ τί εἶπεν ὅταν ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν μου;

— Σὲ λέγω καὶ πάλιν, ὅτι δὲν ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν σου.

— Διατί δὲν τὴν ἔδωκες;

— Διότι δὲν μεταεἶδα τὴν Μαρίαν ἀπὸ προχθῆς τὸ ἔσπερος, ἀφοῦ ἐχωρίσθημεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγ. Σουλπικίου.

— Πῶς; δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σπίτι;

— Ἐπέστρεψεν, ἀπήντησεν ὁ Οὐρβάνου. Εἶχα ἐνοικιάσει παραπλευρῶς τοῦ σπουδαστηρίου μου ἐπιπλωμένον δωμάτιον ὅπου ἐκατοίκει.

— Μόνη; εἶπεν ὁ Ὀλιβιέρου.

— Ἐκεῖ ἐκατοίκει, ἐξηκολούθησεν ὁ Οὐρβάνου, καὶ ἐκεῖ τὴν συνέλαβον οἱ κλητῆρες, ὅταν ἐπέστρεψεν, ἀφοῦ μὰς ἄφισεν εἰς τὴν πλατεῖαν. Καλὰ σοῦ ἔλεγα ὅτι ἦτο ἐπικίνδυνον νὰ ἐξέλθῃ. Ἄν καὶ εἶχα φροντίσει νὰ τὴν ἐνδύσω ἀνδρικῶς, οἱ κατάσκοποι τὴν ἀνεγνώρισαν. Ὅταν λοιπόν ἐπέστρεψα εὐρήκα τὸ δωμάτιον ἔρημον καὶ ἐπιστολήν τῆς, τὴν ὅποιαν τῆς ἔδωκε τὴν ἄδειαν ὁ ἀστυνόμος νὰ γράψῃ. Ταῦτα λέγων ἔτεινεν εἰς τὸν Ὀλιβιέρου ἐπιστολήν τῆς Μαρίας, γραφθεῖσαν διὰ μολυβδοκονδύλου ἐπὶ χάρτου ζωγραφικῆς.

Ἡ ἐπιστολὴ περιεῖχε τὰ ἐξῆς:

«Κύριε Οὐρβάνου,

»Σὰς εὐχαριστῶ δι' ὅσα ἐπράξατε ὑπὲρ ἐμοῦ.

Εἰς τὴν φιλοξενίαν σας χρεωστῶ ἡμέρας τινὰς ἔλευθερίας. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἦλθαν νὰ μὲ συλλάβουν δι' ἐντάλματος τοῦ ἀνακριτοῦ. Δὲν ἔμπορῶ νὰ μαντεύσω διὰ τί μὲ κατηγοροῦν, ἀφοῦ ἠγνόουν ἐντελῶς τὰς ὑποθέσεις τοῦ συζύγου μου. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἦναι δὲν θέλω νὰ καθίσω εἰς τὸ σκαμνίον τῶν κατηγορουμένων, καὶ ἔλαβα τὰ μέτρα μου διὰ νὰ τὸ ἀποφύγω. Φοβουμένη μήπως μὲ συλλάβουν, εἶχα κρύψει ἐπάνω μου φιάλην τοῦ γαλανοῦ ἐκείνου νεροῦ τὸ ὅποιον μεταχειρίζεσθε διὰ τὴν χαλκογραφίαν».

— Θεϊκὸν ὄξύ, εἶπεν ὁ Οὐρβάνου, εὐτυχῶς ἦτο ξεθυμασμένον.

«Θὰ πῶ τὸ νερόν αὐτό, τὸ ὅποιον γνωρίζω ὅτι εἶναι φαρμακερὸν, καὶ θὰ γλυτώσω. Δὲν ἔλαβα τὸν κειρὸν νὰ σας ἀγαπήσω, κ. Οὐρβάνου, διότι δὲν ἐπρόφθασα νὰ λησμονήσω τὸν Ὀλιβιέρου...»

Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἐπιστολῆς εἶχαν ἐξαλειφθῆ λέξεις τινὲς διὰ μελαγχίας, καὶ ταύτας ὅμως κατώρθωσε ν' ἀναγνώσῃ ὁ Ὀλιβιέρου ὡς ἐξῆς: «τὸν ὅποιον ἠγάπων εὐκρινῶς πρὸ πολλοῦ. Σὰς παρακκλῶ νὰ τοῦ δώσετε τὰς πλεξιόδας, τὰς ὅποιαις ἐκοίφα ὅταν μὲ ἐκάμετε νὰ ἐνδύθῶ ἀνδρικῶς.

Μαρία».

Ὁ Οὐρβάνου ἔμεινεν ἐκπληκτος βλέπων τὸν φίλον του κατορθώσαντα ν' ἀναγνώσῃ τὰ ἐξαλειφθέντα.

— Διατί ἔσθυσες τὴν τελευταίαν φράσιν; ἠρώτησεν ὁ Ὀλιβιέρου.

— Διότι ἤθελα νὰ κρατήσω τὰ μαλλιά. Ἀλλὰ τῶρα θὰ σὲ τὰ δώσω.

— Ἄκουσε, εἶπεν ὁ Ὀλιβιέρου, ἂν θέλῃς νὰ μ' ἀφίσης αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, μοιράζομεν τὰ μαλλιά.

— Ἄς ἦναι, ἀπήντησεν ὁ Οὐρβάνου. Ἄλλ' ἄκουσε τὸ τέλος. Τὴν ἐπιούσαν τῆς συλλήψεως τῆς Μαρίας ἔτρεξε εἰς τὰς φυλακὰς τῶν ὑποδίκων, ὅπου γνωρίζω ἕνα ὑπάλληλον. Ἐκεῖ ἔμαθα ὅτι ἡ Μαρία ἐδοκίμασε ν' αὐτοχειρισθῆ. Ἄλλ' ὡς σὲ εἶπα, τὸ ὄξύ ἦτο ξεθυμασμένον, καὶ δὲν πρέχει κίνδυνον. Τῶρα θὰ σ' ἀποχαιρηθῶ, διότι ὕστερον ἀπὸ ὅσα συνέβησαν νομίζω ὅτι αἱ σχέσεις μας θὰ διακοποῦν. Ἠγάπησα τὴν Μαρίαν χωρὶς νὰ τὸ θέλω, καὶ δι' ἕνα ἔρωτα ὁκτώ ἡμερῶν χάνω ἀρχαῖον φίλον. Πίστευσε ὅτι τοῦτο μὲ λυπεῖ πολύ.

— Διατί νὰ πύσωμεν νὰ βλέπωμεθα; εἶπε μετὰ μελαγχολικοῦ μειδιάματος ὁ Ὀλιβιέρου τείνων τὴν χεῖρα εἰς τὸν Οὐρβάνου, μὲ ποῖον ἄλλον ἔμπορῶ νὰ ἠμιλῶ δι' αὐτήν;

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐξόδον τοῦ Οὐρβάνου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θαλάμον ὁ πατὴρ τοῦ Ὀλιβιέρου, ὅστις μείνας ὀπισθεν τῆς θύρας εἶχεν ἀκροαθῆ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὴν ἠμιλίαν τῶν δύο φίλων. Ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ὑποπεύσει ὅτι ἡ ἀπόπειρα αὐτοχειρίας τοῦ υἱοῦ του προήργετο ἐξ ἀφορητῆς γυναικειᾶς. Ὅταν ὅμως ἔμαθεν ὅτι ἡ ἐρωμένη του κατεδιώκετο ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἐροβήθη μήπως αἰ μετ' αὐτῆς σχέσεις ἐνοχοποιήσωσι τὸν Ὀλιβιέρου. Φύσει ὦν ὀξύθυμος ὠμίλησεν ἐξ ἀρχῆς μετὰ σφοδρότητος, τὴν ὅποιαν παρῶνεν ἔτι μάλλον ἢ ἡρεμία τοῦ δυστυχοῦς νέου, ὑβρίζων αὐτὸν σκληρῶς καὶ ἀκόμη σκληρότερα τὴν ἐρωμένην του, τὴν ὅποιαν ὠνόμασε γυναῖκα τοῦ δρόμου.

Ὁ Ὀλιβιέρου, καίτοι προσδοχεῖ καὶ σχεδὸν φρονεῖται ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐκείνης δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπομείνῃ τὰς κατ' αὐτῆς ὑβρεῖς. Εἰς τὴν πατρικὴν ἀσπλαγγίαν ἀντέταξε τελείαν λήθην τοῦ ὀφειλομένου εἰς πατέρα σεβασμοῦ. Ἡ ἀποτρόπαιος αὐτῆ σκηνὴ παρατάθη ἐπὶ δύο ὥρας καὶ ἀπέληξεν εἰς τὴν ἐξῆς φρικωδῆ κατηγορίαν, τὴν ὅποιαν ὁ ἀκαταλόγηστος υἱὸς ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τοῦ μεινομένου πατρὸς:

— Ὑπῆρξες ὁ δῆμιος τῆς μητρὸς μου, τὴν ὅποιαν ἐφόνευσες μὲ τὰς παραφροσὰς σου.

— Ἄθλιε! ἐκραύγασεν ὁ πατὴρ ἐγείρων τὴν χεῖρα, τὴν ὅποιαν ἀφῆκε καὶ πάλιν νὰ πέσῃ ἀδρανῆ.

— Ἄν εἶπα ψεύματα ἄς μὲ τιμωρήσῃ ὁ Θεός, ἀπήντησεν ὁ Ὀλιβιέρου.

— Ἀπόσυρε τοὺς ἀχρεῖους λόγους, τοὺς ὁποίους εἶπες.

— Καὶ σεῖς τὰς ὑβρεῖς κατὰ τῆς δυστυχοῦς Μαρίας, ἡ ὅποια εἶναι ἴσως ἐτοιμοθάνατος.

— Αὐτὸ τὸ γύναιον εἶναι ἀχρεῖον, θὰ σὲ καταστρέψῃ.

— Καὶ ἡ μητέρα μου ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας σας, εἶπεν ὁ Ὀλιβιέρου βίπτων ἀπείσιον βλέμμα εἰς τὸν πατέρα του. Ἄν ἐψεύσθην ἄς μὲ κατακραθῆ, ἂν εἶπα ἀλήθειαν ἄς σας συγχωρήσῃ.

Ὁ πατὴρ ἦτο πελοῖνος ἐκ τῆς ἀγανακτήσεως. Παρατηρήσας ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ τῆς ἐστίας μεταξὺ τῶν ἐνθυμημάτων τῆς Μαρίας φωτογραφικὴν αὐτῆς εἰκόνα, ἔλαβεν αὐτὴν κραζῶν:

— Αὐτὸ εἶναι τὸ ἄθλιον πλάσμα διὰ τὸ ὅποιον ὑβρίζεις τὸν πατέρα σου.

Καὶ ῥίψας τὴν εἰκόνα κατὰ γῆς τὴν κατεπάτησεν ἀνηλεῶς.

— Φθάνει πλέον, πατέρα, εἶπεν ὁ Ὀλιβιέρου ὑπεγειρούμενος ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ δεικνύων διὰ τῆς χειρὸς τὴν θύραν, ἀφίσατε με.

— Διατί νὰ μὴν τὴν ἔχω ζωντανὴν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, ἐκραύγασεν ἐκείνος, ἐξακολουθῶν νὰ καταπατῆ τὴν φωτογραφίαν.

Ἄλλ' ὁ Ὀλιβιέρου εἶχεν ἤδη ὀρθωθῆ πρὸ αὐτοῦ μὲ βλέμμα σπινθηροβόλον:

— Πατέρα, εἶπε μὲ φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ τῶν ὀδόντων, λαμβάνων πιστόλιον κρεμάμενον εἰς τὸν τοίχον, βλέπεις τὸ ὄπλον τοῦτο. Χθὲς ὅταν ἀπεφάσιζα ν' ἀποθάνω δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸ μεταχειρισθῶ, διότι δὲν ἤθελα νὰ γείνη σκάνδαλον εἰς τὴν οἰκίαν σου...

— Ἐπειτα; ἠρώτησεν ἀταράχως ὁ πατὴρ ἐπιθέτων τὴν χεῖρα εἰς τὰ ἄλλα ἐνθυμητά τῆς Μαρίας.

— Ἄν προσθέσετε μίαν ἀκόμη κακὴν λέξιν διὰ τὴν Μαρίαν, ἂν ἐγγίσετε τὰ πράγματα τὰ ὅποια μοῦ ἔδωκε, τότε θὰ τινάξω τὰ μυαλά μου ἐδῶ ἐμπροστά σας καὶ ὅσοι σὰς γνωρίζουν θὰ εἰποῦν: «ἐχρειάσθη εἰκόσιν ἔτη διὰ νὰ θανατώσῃ τὴν μητέρα, ἀλλὰ τὸν υἱὸν κατώρθωσε νὰ φονεύσῃ εἰς μίαν ὥραν».

Ὁ πατὴρ τοῦ τὸν ἐκύτταξεν ἀτενῶς ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἔπειτα ἔρριψε κατὰ γῆς μικρὸν δέσμη ζηρῶν ἀνθῶν, ἀλλὰ πρὶν θέσῃ ἐπ' αὐτῆς τὸν πόδα ἐστῆρξεν ὁ Ὀλιβιέρου τὸ ὄπλον εἰς τὸν κρόταφόν του καὶ ἐπίεσε τὴν σκανοάλην. Ἄντι ὅμως ἐκπυρσοκροτήσεως ἀντήχησε μόνον ὁ ζηρὸς ἤχος τοῦ καταπεσόντος λύκου.

— Ἀλοῖμονον εἰς ἐμέ, εἶπεν ὁ Ὀλιβιέρου ἐπαναπίπτων ἐπὶ τῆς κλίνης, ὁ θάνατος δὲν μὲ θέλει.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐπιθεωρῶν πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν τὸ δωμάτιον ὁ πατὴρ του εἶχε κενώσει διὰ πᾶν ἐνδοχόμενον τὸ ὄπλον ἐκεῖνο.

Ὁ Ὀλιβιέρου ἦτο ἤδη μόνος, ἀλλὰ μετὰ πέντε λεπτά εἰσῆλθεν ἡ ὑπηρετρία κομίζουσα ἐπιστολήν τοῦ πατρὸς του καὶ μικρὸν κύλινδρον πεντοφράγκων: «Ἄαθε ἐκατὸν φράγκα, ἔγραψεν οὗτος, καὶ αὐριοῦ τὸ πρωὶ νὰ μὴν ἦσαι ἐδῶ».

— Εἰπέ εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι φεύγω ἀμέσως καὶ πηγαινε νὰ μὲ φέρῃς μίαν ἀμαξάν.

Ταῦτα εἰπὼν ἔσπευσε νὰ ῥίψῃ εἰς κιβώτιον ἐνδύματά τινα καὶ ἀσπρόρουχα, ὅλα του τὰ χειρόγραφα καὶ πρὸ πάντων τὰ σαρπισθέντα ὑπὸ τῆς ἀνεμώζαλης τῆς πατρικῆς ὀργῆς ἐνθυμητά τῆς ἐρωμένης του. Μετ' ὀλίγον ἐφθασεν ὁ ἀμαξήλατος τὸν ὅποιον ἐπροσκάλεσε ν' ἀναβῆ καὶ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ ὄχημα τὰ πράγματά του.

Καταβάνων τὴν κλίμακα βραδυτάτα, διότι εἶχαν ἐξαντλήσει τὰς δυνάμεις του αἱ ἀλλεπάλληλοι συγκινήσεις, ἀπήντησε τὸν πατέρα του.

— Καλὸν κατεμόδιον, εἶπεν οὗτος, σ' ἐγκαταλείπω εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἐντροπήν σου.

— Καὶ ἐγὼ πρέπει νὰ σας εὐχαριστήσω ὅτι μὲ ἀφίσατε ν' ἀναχωρήσω ζωντανὸς ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐξῆλθεν ἡ μητέρα μου ἀποθαρμμένη.

Ὁ Ὀλιβιέρου διετάξε τὸν ἀμαξήλατον νὰ τὸν

ιδιοκτήτην εἰς τοῦ Οὐρβάνου. Ἡ ὥρα ἦτο ἡδὴ ἐνδεκάτη καὶ ὁ ζωγράφος εὐρίσκατο μόνος εἰς τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ.

— Τί ἀκολουθεῖ; ἀνέκραξε βλέπων τὸν Ὀλιβιέρου εἰσερχόμενον μετὰ τοῦ ἀμαξήλατου φέροντος τὰ πράγματά του.

— Ὁ πατήρ μου μ' ἐδίωξεν, ἀπεκρίθη ὁ Ὀλιβιέρου, ὅταν ἔμειναν μόνοι, καὶ ἔρχομαι νὰ σὲ ζητήσω νὰ μὲ φιλοξενήσῃς καὶ πάλιν.

Ὁ Οὐρβάνος δὲν εἶχε πλέον τὸ ἄλλο γειτονικὸν οἶκημα, τὸ ὅποιον εἶχε παραχωρήσει εἰς τὸν Ὀλιβιέρου διὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἐρωμένην του, ἀναγκασθεὶς νὰ παραιτηθῇ αὐτοῦ καὶ νὰ πωλήσῃ τὰ σκεύη πρὸς συντήρησιν τῆς Μαρίας ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας.

— Ἀλλὰ τότε πῶς κοιμησάσαι; δὲν βλέπω ἐδῶ κλίνην; ἠρώτησεν ὁ Ὀλιβιέρου.

— Ἡξέυρεις πῶς εἶμαι πτωχός, ἀπήντησεν ὁ Οὐρβάνος καὶ ὑψώσας παραπέτασμα εἰδείξεν ἀχυρόστρωμα κατὰ γῆς μὲ τεμάχιον μαλλίνου ὑψάσματος ἐπ' αὐτοῦ: Ἐδῶ πλαγιαζώ καὶ καταρθώνω νὰ κοιμηθῶ.

— Ἐχω σκεύη εἰς τὸ σπίτι. Ἄν θέλῃς τὰ μεταφέρω ἐδῶ. Ἄν ὁ πατήρ μου ἀρνήθῃ νὰ τὰ δώσῃ, τότε ἡμπορῶ ν' ἀγοράσω τοῦλάχιστον μίαν κλίνην. Ἐχω ἑκατὸν φράγκα.

— Τίς ἡ χρεῖα ν' ἀγοράσῃς κλίνην, τὴν ὅποιαν θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ πωλήσωμεν μετὰ δέκα ἡμέρας εἰς τὴν μισθὴν τιμὴν; Τὰ ἑκατὸν σου φράγκα δὲν εἶναι ἄσχημα, ἀλλ' οὔτε αἰώνια καὶ γλήγωρα θὰ λυώσων, ἂν καὶ δὲν κάμῃ πολλὴν ζέστην ἐδῶ μέσα. Ἄν δὲν σὲ ἀρέσουν τὰ ἄχυρα, ὑπάρχει ἀντικρὺ τὸ ἐπιπλωμένον δωμάτιον, ὅπου ἐκατοικοῦσεν ἡ Μαρία. Ἡ κλίνη εἶναι μαλακὴ. Ἄν θέλῃς ἡλπορεῖς νὰ κοιμηθῇς ἀπόψε ἐκεῖ. Ἐχω ἀκόμη τὸ κλειδί. Αὐριον συμφωνεῖς μὲ τὸν οἰκοκύριον.

— Δεῖξέ με πῶς εἶναι.

Ὁ Οὐρβάνος ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς μικρὸν δωμάτιον ἱκανῶς εὐπρεπές, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν εὐτρεπισθῆ τὸ πρῶτ', ἀλλ' ἔμεινεν ἀκόμη ὡς ἦτο κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Μαρίας.

— Καλὴ νύκτα, εἶπεν ὁ Οὐρβάνος ἐξερχόμενος.

Τὸ βλέμμα τοῦ Ὀλιβιέρου διευθύνθη πρὸς τὴν κλίνην καὶ τὰ δύο αὐτῆς προσεφάλακα. Ἐπὶ τοῦ ἐνός τούτων διέκρινε γυναικεῖον κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, λησμονηθὲν βεβαίως ὑπὸ τῆς Μαρίας, καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου κόκκινον φέσι, τὸ ὅποιον εἶχεν ἰδεῖ πολλάκις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ζωγράφου. Ἡ θέα αὐτῶν τοῦ ἐπροξένησεν ἀνατριχίλασιν καὶ ἔσπευσε νὰ κλείσῃ τὰ παραπέτασμα τῆς κλίνης διὰ νὰ μὴ τὰ βλέπῃ.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΜΙΑ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΔΗΜΙΩΝ

Οἱ Σανδῶν (1688—1847).

Τῆ 10 Ὀκτωβρίου 1789 ὁ ἰατρός Γιλлотέν, βουλευτὴς Παρισίων, ἀνέγνωσεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τῶν Γαλλῶν πρότασιν περὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἡ ἀποκεφάλισις ἔπρεπε νὰ ἴσται τὸ μέγιστον τῶν μαρτυριῶν ἐφαρμοζόμενον εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀξίους θανάτου. Ἡ πρότασις δὲν ἐγένετο δεκτὴ. Τῆ 6 Δεκεμβρίου πάλιν ὁ ἰατρός, ὅστις ἄλλως τε ἦτο φιλόανθρωπος καὶ ἐπιστήμιον ἀνὴρ, ἔφερε τὴν πρότασιν του εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπερρίφθη. Ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ἐκ τῆς μηχανῆς αὐτοῦ μέλλουσαν νὰ προέλθῃ ὠφέλεια, εἶπε τὰ ἐξῆς, μάλλον ἀθῶα ἢ κυνικά: «Διὰ τῆς μηχανῆς μου ἤθελα κάμῃ νὰ πηδῆσῃ ἡ κεφαλὴ σας—καὶ ἐστράφη πρὸς τοὺς συναδέλφους του!—ἐν ριπῇ ὀρθοκλήμου καὶ χωρὶς πόνον». Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις πάλιν τὸν περιεγέλασε. Τέλος τῆ 3 Μαΐου 1791 ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐψήφισεν: «οἱ καταδικασθέντες εἰς θάνατον θὰ ἀποκεφαλίζονται» καὶ, ἐπειδὴ ἐγένετο δεκτὸν τὸ σύστημα τοῦ Γιλлотέν, τὸ μηχανήμα, τὸ ὅποιον ἐπὶ τινα χρόνον ἐλέγετο Λουιζέτ, ἀπὸ τοῦ ἰατροῦ Λουί, γραμματέως ἰσθίου τῆς ἀκαδημίας τῆς χειρουργίας, εἰς οὗ τὰ φῶτα εἶχον προστρέξῃ κατὰ τὰ πρῶτα αἱματηρὰ πειράματα, ὀριστικῶς πλέον ἐπεκλήθη *Γιλλοτίνα*. Τὰ ἀρχαῖα ἀπάνθρωπα συστήματα τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀντικατεστάθησαν οὕτω διὰ συστήματος ταχυτέρου καὶ ἀσφαλεστέρου.

Τὸ πρῶτον θῦμα ἐκ πολιτικῶν ἐγκλημάτων—διότι ἔως τότε ἀπεκεφαλίζοντο μόνον οἱ κοινὸι κακούργοι—ὑπῆρξεν ὁ Λουδοβίκος Δαβὶδ Collenot. Κατηγορηθεὶς ὅτι «ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς ληστῶν συνομοσάντων κατὰ τῶν καθεστῶτων διὰ ὀπαρίας τῆς αὐλῆς», κατηγορία ἀβάσιμος, ὁ Κολλιεὶν ἀπεκεφαλίσθη διὰ τῆς Γιλλοτίνας τῆ 22 Αὐγούστου 1792 ἐπὶ τῆς πλατείας Καρουσσέλ πρὸ τῆς πύλης τοῦ Τουλλιερί. Ὁ ἐφημεριδογράφος Durosouy, κατηγορηθεὶς διότι ἐδημοσίευσεν ἐλεγχοῦ τῶν πιστῶν βασιλικῶν εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΣ' ἀπεκεφαλίσθη ἐπίσης ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τῆ 25 Αὐγούστου τῆ 21 Ἰανουαρίου 1793 ὡσαύτως ἐστήθη κατὰ πρῶτην φοράν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Δημοκρατίας ἡ αἰμοχαρὴς μηχανὴ ὡς θανατώσῃ τὸν Λουδοβίκον Καπέτον, ὃν ὀλίγοι ψῆφοι πλειοψηφίας τὴν ἡγουμένην ἡμέραν ἤθελον ἀναγορεύσῃ ὡς βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρολον Α'. Καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης πλατείας, ἥτις ἔπειτα ὠνομάσθη τῆς Ὁμονοίας (ὅπου εἰρωνεῖα!) ἡ δημοτικὴ μηχανὴ ἐξέχυσε διὰ τῆς αὐτῆς λαμνητόμου ποταμοῦ αἱμάτων τῶν ἐνδοξοτέρων θυμάτων τῆς ἐπαναστάσεως—τῆς Μαρίας Ἀντωνιέττας, τῶν Γιρονδίνων, καὶ εἶτα κατὰ μικρὸν «ὡς ὁ Κρόνος, κατατρώγουσα ἡ Δημοκρατία τὰ ἴδια τέκνα» ἀπεκεφαλίσεν ἐκεῖ τὸν Δαντῶν, τὸν Κάμιλλον Δεσμυλέν, τοὺς hebertistes, πάντας τέλος τοὺς ἀπαρέσκοντας εἰς τὸν ἄγριον Μαξιμιλιανόν. Ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 93 τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῶν Παρισίων ἀπεφάσισεν ἵνα ἡ Γιλ-

λοτίνα στηθῆ διαρκῶς ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Δημοκρατίας, χρησιμεύουσα ὡς παράδοξον βῆθος τῆς μακρᾶς λεωφόρου τῆς ἀγορῆς εἰς Τουλλιερί. Ὁ περὶ τὸ ἱκρίωμα χώρος ἦτο πάντοτε βεβρεγμένος ἀπὸ αἶμα νεῶν καὶ—φρικτὸν εἰπεῖν—τὰ βήματα τῶν διαβακινόντων αἱματωμένα ἀπετυπῶντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς ἱκανὴν ἐκείθεν ἀπόστασιν! Χάριν τῆς ἐορτῆς τοῦ Ὑψίστου Ὀντος, λαβούσης χώραν πομπωδῶς ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Δημοκρατίας, ἡ Γιλλοτίνα ἀφῆρθη, καὶ μετετέθη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Θρόνου, εἰς τὸ βῆθος τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου, ἐνδόξου κατὰ τὰς ἐπαναστατικὰς σκηνάς. Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰουνίου μέχρι τέλους Ἰουλίου 94—ἦτοι κατὰ τὴν ὄξειαν περιόδον τῆς Τρομοκρατίας—χιλίας καὶ τριακόσια θύματα ἐθυσιάσθησαν εἰς τὸν νέον Μελόχ τῶν ἰακωβίνων. Ὁ μὴν Θεριμιδῶρ συνήρπασε καὶ τὸν Ροβεσπιέρον, ἡ δὲ Γιλλοτίνα πάλιν ἀνυψώθη ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Δημοκρατίας ὡς δόθη μείζων δημοσιότης εἰς τὰ μαρτύρια τῆς Τρομοκρατίας. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκατόμησιν τῶν 103 τρομοκρατῶν, δὲν ἔπαυσαν τὰ μαρτύρια, ἐξηκολούθησαν δὲ μέχρι τῆς 11 τοῦ Θεριμιδῶρ τοῦ γ' ἔτους (29 Ἰουλίου 1795), ὅτε κατελύθη καὶ ἡ βασιλεία τῆς Γιλλοτίνας. Δύο χιλιάδες ὀκτακόσια τριακόντα άτομα καταδικάσθησαν εἰς εἴκοσι ἐπτὰ μῆνας καὶ 15 ἡμέρας εἰς μόνους τοὺς Παρισίους!

Περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Σανδῶν «ἐκτελεστοῦ τῶν ὑψηλῶν ἔργων» «*executeur des hautes œuvres*», ὅστις τόσας ἑκατοντάδας φορές κατὰ τὸ βραχὺ ἐκείνο διάστημα εἶχε προσκληθῆ εἰς τὴν ἐκδίξιμιν τοῦ νόμου δὲν ἐβράδυνε νὰ σχηματισθῆ εἰδός τι μυθώδους ἱστορίας. Ἡδὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ λυπηρὰ ἐκείνη ἐργασία ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς παλαιᾶς βασιλείας εἶχε περιβάλλῃ τὸ πρόσωπον τοῦ δημίου μυστηριώδες τι, ὃ συνώδευεν ἢ φυσικὴ ἀποτροπὴ πρὸς τὸ ἐπάγγελμα. Ὅταν ὁ δῆμιος ἀπέθη, ὡς ὠνομάσθη, ἡ «*clef de voute*» τῆς ἐπαναστάσεως, τὸ ὄνομα τοῦ Σανδῶν ἀπέθη ἀκόμη δημοτικώτερον, ἀλλὰ δὲν ἔγινε τόσον ἀκριβὴς διακρίσις μεταξὺ τῶν τοσούτων ἐξ ἐκείνης τῆς οικογενείας, ἥς αἱ παραδόσεις καὶ ἴσως ἡ ἀνάγκη—τόσῳ ἦτο ἀδύνατον δι' ἓνα Σανδῶν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ἄλλο ἔργον—κατέστησαν κληρονομικὰ τὸ ἐπάγγελμα. Οἱ ἱστορικὸι τῆς ἐπαναστάσεως ὀλίγα ἔχουσι περὶ αὐτῶν. Τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Σανδῶν ἀνεπλήρωσαν τὸ κενὸν εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ κοινῶ. Ἡ πρώτη ἰδέα ταιαύτης τῶντι παραδόξου δημοσιεύσεως ἐπῆλθεν εἰς τὸν Βαλζάκ, ὅστις συνέγραψε τῷ 1829 «*Mémoires pour servir à l'histoire de la Révolution, par Sanson, executeur des hautes œuvres*». Ἦτο ἔργον σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου φανταστικόν, οὗ ἀπόσπασμα κατόπιν ἐδημοσίευσεν ἐν ταῖς «*Scènes de la vie politique et de la vie militaire*».

Τῷ 1830 ὁ Grégoire συνέταξεν ἄλλα ἀπομνημονεύματα θύσια, τῷ δὲ 1863 ὑπὸ τίτλῳ «*Sept générations d' executeurs 1688—1847*» καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ H. Sanson ἐδημοσίευσεν ἐξ τόμου ἀποκρῶν ἀπομνημονευμάτων.

Ὁ G. Lenôtre τέλος ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν δημοσίων ἐγγράφων τῶν Παρισίων ἐδημοσίευσεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἀποκεφαλίσσεως τοῦ Λουδοβίκου ΙΣ' (ἦτοι πέρυσι, τῷ 1893) σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον «*La guillotine pendant la révolution*». Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχομεν ὑπ' ὄψει ταῦτα γράφοντας, βιβλίον διχέον φῶς ἐπὶ προσωπῶν ἱστορικῶν ἀλλ' ἡμιστὰ συμπαθητικῶν καὶ ἐπὶ ἀντικειμένου ἀποτροπαίου, ὅποιον τὸ τῆς παρούσης διατριβῆς. Οἱ Σανδῶν οὗτοι λοιπὸν ἔσχον τὴν καταγωγὴν ἀπὸ οικογενείας τῆς Πικαρδίας. Τούτων πρῶτος ὁ Κάρολος Σανδῶν τῷ 1688 ἔλαβε παρὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' τὸ δίπλωμα δημίῳ τῶν Παρισίων μετὰ τοῦ δικαιοῦματος τῆς *havage*, ἦτοι τοῦ νὰ λαμβάνῃ ὅσον ἠδύνατο νὰ πιάσῃ ἡ χεὶρ ἐκ τῶν κόκκων καὶ ὀπωρῶν τῶν ἐκτεθειμένων πρὸς πώλησιν ἐπὶ τῶν ἀγορῶν. Πρωτότοκος ἐπτὰ ἀδελφῶν ἔγινε παράδειγμα, ἵνα πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἐξασχῆσῃσι τὸ αὐτὸ βδελυρὸν ἐπάγγελμα κατὰ σειράν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Γαλλίας, γενόμενον οὕτω *οἰκογενειακὴ* αὐτῶν παράδοσις, ὃ ἐγγονος τοῦ πρώτου Καρόλου, Κάρολος Ἐρρίκος (1778). Βεβαίως οὐδεὶς ἤθελε φαντασθῆ ποτε ὅτι ὁ «*Λουδοβίκος, ἐλέω Θεοῦ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ναβάρρας*» μετὰ δεκαπέντε ἔτη ἤθελεν ἀποθάνῃ διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου δημίῳ. Κατὰ τὰ ἱστορούμενα οἱ ἐπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν συμφωνότατοι πρὸς ἀλλήλους: ὅτε συνέπιπτε νὰ εὐρίσκονται ὅλοι ὁμοῦ εἰς Παρισίους, ὁ πρωτότοκος τοὺς ἐδέχετο εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἰς τὰς ἀδελφικὰς ἀγάπας, ὧν προεξήρχεν ἡ γράψα μάμμη καὶ εἰς ἃς ὑπῆρτεον οἱ βοηθοὶ τῶν.

Ἡ Συντακτικὴ συνέλευσις ἀφῆρσε μετὰ τῶν λοιπῶν φεουδαλικῶν δικαιομάτων καὶ τὴν «*havage*» καὶ ὄρισε μηνιαῖον ἐπίδομα εἰς τὸν «*ἐκτελεστὴν τῶν ὑψηλῶν ἔργων*». Οὕτω τὸ ἐπίδομα κατῆλθεν ἀπὸ 70 χιλ. φράγκων, τὰς ὁποίας ἀπέφερε τὸ παράδοξον δικαίωμα τοῦ νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τῶν κόκκων τὸ σίτου καὶ τῶν ὀπωρῶν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀγορῶν, εἰς ὀλίγας χιλιάδας φράγκων, ἀνεπαρκῶν, ὡς ἔγραφε πρὸς τὴν Συνέλευσιν, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν παραπόνων τῶν βοηθῶν του. Τῷ 89 ἡ δημοσία γνώμη ἐπελήρθη τοῦ ζητήματος τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς, καὶ ὁ Σανδῶν ἐξέφρασε τοὺς ὀφθαλμοὺς του μὴ χάσῃ τὸ ἐπάγγελμα του!

Ὁ Σανδῶν ἀπέθανεν ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἀποκεφαλίσιν τοῦ βασιλέως, θῦμα τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεώς του. Τὸν διεδέχθη ὁ υἱὸς του: ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἀπρὸς ἀπεκεφαλίσῃ τὴν βασιλίσσαν, ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, ἔδωκε τὴν παρὰ τῆς ἑαυτοῦ.

Ὁ Lenôtre δημοσίευσεν καὶ ἀξιολογητῶτον ἔργον ἀπὸ τοῦ μηνὸς Floréal τοῦ Β' ἔτους (=μαΐου 1794) περιέχον τὰς παρατηρήσεις τοῦ Σανδῶν ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ δημίῳ ἐν Παρισίῳ. Εἶναι περιεργὸς στατιστικὴ μετ' ὑπολογισμῶν καὶ ἀριθμῶν, τείνουσα ν' ἀποδείξῃ πρὸς τὸν ὑπουργόν τῆς δικαιοσύνης πῶσον εἶναι μεγάλα καὶ ἀπαράσιμα καὶ ἀνεπαρκῆς ὁ μισθὸς «*κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις, λαμβανόμενης ὑπ' ὄψει τῆς κολοσιαίας ἐργασίας εἰς τὴν ὑποβάλλονται αὐτὸς καὶ οἱ βοηθοὶ του*».

Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ

Εἶναι ἐργασία, λέγει, τρομερά, ἥτις ἤθελε καταστρέψῃ καὶ τοὺς εὐρωστωτέρους ἀνθρώπους· οὐδεμίαν ἡμέραν ἀνάπαυσις, πάντοτε ἡμέρας καὶ νυκτός νὰ εἶναι ἐτοιμοί, καὶ ὅμως τὸν προμηθευτὴν, fornicateur—ὁ Sanson καταφεύγει εἰς τὸν παράδοξον τούτον εὐφημισμὸν—ἐπιβαρύνουσιν ὅλα τὰ ἐξοδα τῆς κατοικίας καὶ διατροφῆς τῶν βοηθῶν του καὶ ἄλλα βάρη. Ὁ Κάρολος Ἑρρίκος Σανσὼν κατώρθωσε νὰ ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Ἑρρίκου τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1795, μετὰ ἐργασίαν τριᾶκοντα ἐτῶν. Σύνταξιν δὲν ἔλαβε, καίτοι κατὰ τὰ ἄλλα ἡ δημοκρατία τὸν μετεχειρίζετο ὡς πάντα ἄλλον ὑπάλληλον. Τῆ 26 Ἰανουαρίου 1802, ἡμερομηνία τοῦ τελευταίου ἀφορώδεντος αὐτὸν ἐγγράφου, χάνεται πᾶν ἴχνος αὐτοῦ. Ἄγνοεῖται καὶ πότε ἀπέθανε. Ἡ δυναστεία τῶν Sanson ἐξηκολούθησε βασιλεύουσα μέχρι τοῦ ἐγγόνου τούτου, Κλήμεντος Ἑρρίκου, ὅστις ἐξηκολούθησε νὰ ἐξασκῇ τὸ κληρονομικὸν ἐπάγγελμα μέχρι τοῦ 1847. Λέγεται ὅτι, συλληθρεῖς διὰ χρεῖα, ἔδωκεν ὡς ἐνέχυρον τὸ ἱκρίωμα τῆς λαϊμητόμου· τῶντι σκηνή κατὰ τὸν Βαλζάκ! Ἐν τούτοις ἐδόθη διαταγή νὰ ἐτοιμασθῇ τὰ πάντα ὅπως ἐκτελέσῃ θανατικὴν τινα καταδικήν. Ὁ Σανσὼν δὲν ἠδύνηθη νὰ ἐλευθερώσῃ ἀμέσως... τὰ ἀναγκαῖα ὄργανα, ἅτινα εἶχε καταθέσῃ ὡς ἐνέχυρον, καὶ ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας, ἐννοεῖται χωρὶς νὰ ἐκφρασθῇ αὐτῷ ἡ τῆς πολιτείας εὐαρέσκεια, διὰ τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον αὐτοῦ ὑπηρεσίαν. Οὐδὲ περὶ αὐτοῦ εἶναι πλέον τι γνωστόν. Τίς οἶδε, πολὺ πιθανόν κανεὶς ἐκ τῶν υἱῶν του ἢ ἄλλος ἀπόγονος τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἑρρίκου Σανσὼν ζῆ ὅλως ὑπὸ ἄλλο ὄνομα εἰς σκοτεινὴν τινα γωνίαν τῆς γαλλικῆς γῆς.

Ἐν Κερκίρας

ΔΗΜΟΣ ΔΗΜΙΟΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

Οὐράνιο φῶς κι' ἀνέσπερο μου ἐφώτισε ὡς τὰ βᾶθη
τῆ μαύρη μου ψυχῇ
ποῦ κρύβει τόσα πᾶθη
Μ' αὐτὰ ποῦ ἢ πλάσι δέρονται καὶ πάντα δυστυχεῖ.
Γιατὶ τὰ μάτια σου ἄσκοπα ἀνέπαφες γιὰ λίγω
ἐπάνω μου μιὰ μέρα
Καὶ νέο κόσμος, ὁμορφῶ, ἀγγελικὸ ξανοίγω
στὸν ἀπλαστον αἰθέρα.
Καὶ μιὰ σου λέξι ὁρμονικὴ ποῦ ἀντίχρησε σιμά μου
μὲ σήκωσε ψηλά
Ἐκεῖ ὅπου μὲ φέρουνε συχνὰ τὰ ὄνειρά μου
ὄνειράτα τρολά.
Καὶ μελωδίες ἀκούσα, ἀγγελικές, ποῦ μόνο
ἀκούς στὸν οὐρανόν.....
Μὰ τόρα πᾶνε, καὶ στῆ γῆ τὰ μάτια μου καρφόνω
καὶ κλαῖω καὶ πονῶ.

Γ. ΦΑΚΙΡΗΣ

Ἀπὸ βραδύς τὰ ἀπλοϊκὰ κορίτσια τῆς γειτονίας εἶχον ἐτοιμασθῇ διὰ νὰ κυττάζουσαν τὴν τύχην των εἰς τὸν καθρέπτην.

Καθεμιὰ εἶχαν ἀνάψη τὶς λαμπάδες τῆς, καὶ ὅταν ἤλθον τὰ μεσάνυκτα, ὅταν ὅλοι μέσα 'ς τὸ σπίτι ἐκοιμήθηκον, ἐξέπλεξε τὰ μαλλιά τῆς καὶ ἐκάθισεν ἐμπροστὰ εἰς τὸν καθρέπτην τῆς. Μὲ τὰ μαλλιά ἔτσι ἀπλωμένα καὶ ριγμένα ἐπάνω εἰς τοὺς ὄμους καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ μὲ τὰ μάτια μόλις διακρίνοντα μὲς ἀπὸ τὰ μαλλιά, θὰ ἐβλεπαν νὰ περᾶσῃ ἀπὸ μέσα του τὸ ἀγγελοκάμωτο παληκάρι, ποῦ ἡ μάϊρα προώρτισεν ὡς σύντροφον τῆς ζωῆς των...

Καὶ τώρα ἐπρόκειτο νὰ περιγράψουσαν ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην, τὸν ἰδικόν τῆς ἐκάστη, πῶς τὸν ἀντελήθη, πῶς τῆς τὸν παρέστησεν ὁ καθρέπτης.

Πρώτη ἀπ' ὅλας ἡ μεγαλύτερα, ψηλὴ, γοητευτικὴ νεράϊδα τὸ ἀνάστημα, μὲ μάτια μεγάλα καὶ διαυγῆ, ἐπρόκειτο νὰ ἐξαγγεῖλῃ τὴν τύχην τῆς ἡ ἴδια, ἀπὸ τὰ τρυφερά τῆς χεῖλη:

— Ἀφοῦ ἐκάθισα, εἶπε, σὲ λιγάκι, ἄκουσα ἔξερνα γρήγορα βήματα, τὸ ἓνα κατόπι εἰς τὸ ἄλλο, σάν νὰ ἐπλησίαζε τρεχάτο ἄλογο... Ὁ καθρέπτης ἄρχισε νὰ τρέμῃ καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνη εἶδα νὰ περᾶσῃ σάν ἀστραπὴ μιὰ μεγάλη σκιά.— Ἀνθρώπος καμκρωτὸς ἐπάνω 'ς τ' ἄλογο ἦτον. Τοῦ καθυάληρ ἡ στολὴ ἄστραψε 'ς τὰ φῶτα καθὼς ἐπέρασε, καὶ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ ἀλόγου, ποῦ ἄφιναν φωτικὰς, ἐσείστηκε τὸ πάτωμα. Ἀλήθεια... καθυάληρ μὲ χρυσὴ στολὴ, δὲν εἶπε ἡ μάγισσα, πῶς θῆλθη νὰ μὲ πάρῃ;— Νὰ ποῦ βγαίνει ἀλήθεια ἡ μαντεία τῆς.

Μὲ τὴν σειράν τῆς ἡ δευτέρα, ἄρχισε νὰ περιγράψῃ καὶ αὐτὴ τὸν ἰδικόν τῆς:

— Πρὶν φανῇ ὁ δίκός μου, ἐπέρασαν προτῆτερα πολλὰς σκιάς, ἀνθρώποι πολλοὶ μαζί, ποῦ θὰ τοὺς εἶχε στείλῃ βέβαια γιὰ νὰ τοῦ ἐτοιμάσουσαν τὸν δρόμο. Ἄναψαν φῶτα ἐπάνω 'ς τὰ φῶτα κ' ἐφότισαν τὴν κάμαρα, σάν μέρη μεσημέρι... Καὶ μέσα 'ς τὴν λάμψην ἐκείνη, μὲ περήφανε περπάτημα, σάν ἀνθρώπος μαθημένος νὰ ἐξουσιάζῃ πολλούς, ἐφάνηκε ἓνας νεός, εἴκοσι χρονῶ... Καθὼς ἐπέρασεν ἐσκυψαν οἱ ἄλλοι καὶ τὸν ἐπροσκύνησαν.— Καὶ μένα, δὲν μοῦπε ἡ μάγισσα, πῶς θὰ πάρω ἀνθρώπο, ποῦ ἐξουσιάζει πολλούς;

Κ' ἐν μέσῳ τῆς γοητείας, ἡ ὁποία διεχύθη ἀπὸ τὰς διηγήσεις τῶν ἄλλων, τρίτη ἀνέλαθε νὰ τὰς συνεχίσῃ ἡ μικροτέρα—κοντὴ καὶ πονηρὴ αὐτή, μ' ἐκείνη τὴν νοστιμάδα ποῦ τρελλαίνει, μὲ μάτια πονηρὰ καὶ ἀεικίνητα μὲς 'ς τὸ τρυφερὸ κλουβὶ των.

— Ἐμένα, εἶπε, τὸν δικό μου, οὔτε ἄλογο περῆσαν εἶδα νὰ μοῦ τὸν φέρῃ οὔτε ὑπηρετικὰς νὰ τοῦ ἐτοιμάσουσαν τὸν δρόμο... Μοναχὸς του ἐπέρασε 'στὰ σκοτεινὰ, ποῦ μόλις τὸν διέκρινα. Οὐτ' ἔμμορφος πολὺ μοῦ φάνηκε, μὰ οὔτε πάλι καὶ ἀσχημοκωμωμένος, ἀνθρώπος ἐργατικὸς, ποῦ καὶ τὰ ἐργαλεῖα του ἀκόμη, νομίζω, ἐκρατοῦσε... Ὡστε

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἡ θεραπεία τῆς διφθεριτίδος.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ τηρῶμεν τὸ κοινὸν ἐνήμερον εἰς τὰς προόδους τῆς δι' ἀντιτοξικοῦ ὄρου θεραπείας τῆς διφθεριτίδος, δημοσιεύομεν περίληψιν τῆς λίαν ἐνθαρρυντικῆς ἀνακοινώσεως, τὴν ὁποίαν ὁ διδάκτωρ Κόσσελ, βοηθὸς τοῦ μικροβιολογικοῦ ἐργαστηρίου Κώχ, ἔκαμε πρὸς τὸ σῶμα τῶν στρατιωτικῶν ἰατρῶν ἐν Βερολίῳ κατὰ τὴν 11ην Ὀκτωβρίου.

Ὁ Κόσσελ μετὰ τινα εἰσαγωγὴν περὶ τῆς δι' ὄρου θεραπείας τῆς διφθεριτίδος, καὶ τῶν διαφόρων μορφῶν ὑφ' ἃς ἡ νόσος αὕτη ἐμφανίζεται, ἔνεκεν τῶν ὁποίων λέγει, ὅτι διαγιγνώσκουσαν αὐτὴν μόνον διὰ μικροβιολογικῆς ἐρεύνης καὶ ὄχι ἐκ τῶν τοπικῶν φαινομένων, στηριζόμενος εἰς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ κλινικὰ πειράματα ἀποφαίνεται κατηγορηματικώτατα ὡς ἐξῆς: « Ἐκ τῶν κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἡμέραν τῆς νόσου προσελθόντων ἡμῖν πρὸς θεραπείαν παιδιῶν οὐδὲ ἐν ἀπωλέσασμεν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι κατορθοῦται πᾶσα πρόσφατος περίπτωσις γνησίως διφθεριτίδος νὰ ἴσται διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἀρκούσης ποσότητος ἀντιτοξίνης». Καὶ δὲν λέγει μὲν ἡμῖν ὁ Κόσσελ ἐπὶ πόσων παρατηρήσεων στηρίζεται τὸν ἀφορισμὸν αὐτοῦ τούτον, ἀλλὰ βεβαίως δὲν θὰ εἶνε ὀλίγη ἀφοῦ πρὸς διατίτας ἐνεργοῦνται. Ἡ θνησιμότης τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Κόσσελ ἐπὶ ὅλων τῶν ὑπὸ τὴν θεραπείαν ταύτην ὑποβληθειῶν περιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν βαρυτάτων μετ' ἐπιπλοκῶν μορφῶν, καὶ τῶν βραδέως λίαν ὑποβληθέντων αὐτῷ εἰς θεραπείαν, εἶνε 16 % ἐνῶ ὡς γνωστὸν ὑπὸ ὁμοίας συνθήκας ἡ τῶν ὑπὸ τοῦ Ροῦ θεραπευθέντων ἦτο 25 %.

Τοῦτο ἀποτελεῖ καταφανεστάτην πρόοδον. Τὸν ἰσχυρισμὸν, ὃν ἠδύνατό τις νὰ προτάξῃ, ὅτι ὁ Κόσσελ ἐνήργησεν ἐν καιρῷ ἐπιδημίας ἠπίας, ἀποκρούει οὕτως διὰ τοῦ ὅτι πολὺς διέρρευσε χρόνος ἀφ' οὗτο ἐφαρμόζει τὴν θεραπείαν του, καὶ ὅτι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔδωκεν αὕτη καὶ ὅπου ἄλλοῦ τυχὸν ἐφηρμόσθη.

Ὁ Κόσσελ λέγει ὅτι ἡ δι' ἀντιτοξικοῦ ὄρου θεραπεία τῆς διφθεριτίδος οὐδέποτε ἔβλαψεν, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἐπιβλαβὴ ἐπιρροὴν οὔτε ἐπὶ τῆς καρδίας, οὔτε ἐπὶ τῶν νεφρῶν καὶ ὅτι ἐπομένως πρέπει ἀδιατάκτως νὰ ἐφαρμόζηται καὶ ἐπὶ τῶν ἀπελπιστικῶν περιστάσεων, καὶ ἐπὶ τῶν ὑπόπτων καὶ μὴ εἰσέτι ἀσφαλῶς διαγνωσθειῶν. Συνιστᾷ δὲ τὰς διὰ τοῦ ὄρου ἐνέσεις καὶ ὡς προληπτικὰς τῆς νόσου. Τὴν ἐντεῦθεν ἐπερχομένην ἀσφαλῶς ἀνοσίαν δὲν δύναται εἰσέτι νὰ ὀρίσῃ ἐπὶ πόσον ἰσχύει ἀλλὰ κατὰ τὰ σημερινὰ πορίσματα του ὀρίζει τὴν διάρκειαν αὐτῆς τοῦλάχιστον ἐπὶ 2-3 ἑβδομάδας.

Ὅρρον παρέχει ἐπὶ μετρίᾳ τιμῇ τὸ κατάστημα Meister Lucius und Brünnig in Hoechst am M. τὸ λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν Behring καὶ Ehrlich.

Π. ΣΑΛΜΑΣ

σ' ἐμένα μοναχὰ ἡ μάγισσα δὲν μοῦπε, ἓνα τέτοιον πῶς θὰ πάρω.

Πρὶν τελειώσῃ ἀκόμη ἡ ἄλλαις ἄρχισαν τὰ γέλια.

Ἄλλ' ὅμως δὲν ἐγέλασαν ἐπίσης καὶ κατόπιν, ὅταν μετὰ τινας ἡμέρας παρουσιάσθη ἔξερνα εἰς τὸν πατέρα τῆς μικρῆς ὁ υἱὸς τοῦ γείτονα, ἐργατικὸς νέος, οὐτ' ἔμμορφος σάν ἄγγελος ἀλλ' οὔτε καὶ ἀσχημοκωμωμένος πάλιν, διὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὴν κόρην του τὴν καταδικασμένην τῆς Τύχης...

Ὁ πατέρας δὲν τὴν ἀρνήθηκε 'ς τὸν τυχερόν τῆς.

Παντοῦ κατόπιν τὸ θαῦμα τοῦ Καθρέπτου διεπίδεται. Καὶ δὲν ἀμυεβαλλε κανεὶς ἄν, διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸν καθρέπτην, καθὼς ἔλεγε, τὸν εἶχεν ἰδῆ ἡ μικρὴ—γιατὶ καὶ κανεὶς δὲν ἐσκίεθη, ἐγκλίρωσε, ὅταν τῶν ἄλλων τὰ παράθυρα ἐλαμπαν ἀπὸ τὰ φῶτα τοῦ καθρέπτου, νὰ παρατηρήσῃ, ἂν εἶχε κ' ἡ μικρὴ τὴν ἴδια φωταφία τὴν νύκτα ἐκείνη ἡ μήπως ἦσυχῃ, ἀπὸ ἐνωρίς 'ς τὸν ὕπνον εἶχε παραδοθῆ σάν ἀνθρώπος ποῦ δὲν περιμένει νὰ μάθῃ τὴν τύχην του ἀπὸ τὸν καθρέπτην...

Ἐπέρασαν ἐν τούτοις ἀρκετὸς χρόνος καὶ οὔτε τῆς μεγαλύτερας τὸ ἄλογο μὲ τὰ στραφτερά πέταλα, οὔτε τῆς δευτέρας ἡ λαμπάδα ἐφάνηκεν ἀκόμη διὰ νὰ φωτίσουν τὸ μυστήριον...

ΜΙΑΤ. Α. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

ΝΥΧΤΑ — ΨΥΧΗ

Σ' τῆς νύχτας τὸ ἀτάραχο, τὸ τρισβαθὸ σκοτάδι,
ποῦ φθάνει κι' ὁ Παράδεισος τὰ σύνορα τοῦ Ἄδη,
ὅλα σωπαίνουσαν... ἡ ζωὴ θαρρεῖ πῶς μαρμαρῶνει.
Μόνον ἡ ψυχὴ τὰ μάτια τῆς τὰ φωτεινὰ γουρλώνει
κι' ὅλα τῆς φαίνονται ὄνειρα σ' τῆς ἐρημίας τὰ βᾶθη,
ὁ οὐρανός, ἡ κόλασις, ὁ τάφος καὶ τὰ πᾶθη!
Χρόνοι ποῦ ἐπεράσανε, χρόνοι ποῦ θὰ περάσουν,
κόσμοι ποῦ ἐγαλάσανε, κόσμοι ποῦ θὰ χαλάσουν,
τ' ἀστέρια, ἡ πλάσις, ὁ Θεός, μὲς τ' ἄπειρο, οἱ δρόμοι
ποῦ τοὺς ἀνοίγει ὁ θάνατος καὶ πάλι εὐθὺς τοὺς σβένει,
οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ φιλιὰ, οἱ πόθ' οἱ φλογισμένοι,
τὸ δάκρυ, τὸ χαμόγελο καὶ ἡ τρομὰρ' ἀκόμη!

Τὸ σῶμα μὲνει ἀκίνητο καὶ λένε πῶς κοιμᾶται
οἷς μόνον μάτια τῆς ψυχῆς ποτὲ σας δὲ σφαλᾶτε,
ἀλλὰ θαρρεῖτε ἄγρυπνα τί γίνεται σ' τὰ χάθη,
ἡ πλάσις ποῦθεν ἔρχεται καὶ ποῦ γοργῇ πετάει!...
Ὡήμε! καὶ ἂν μαντέψετε, ὦήμε! κι' ἂν νιώστε κἄτι.
Σ' τὸ νοῦ πρὶν φέξῃ σβένεται σ' τοῦ ὕπνου τὸ κρεβάτι
γιατὶ θολώνει τὴν ἀγνή, τὴ μυστικὴν ἀλήθεια.
τῆς νύχτας τὸ τρισκότειδο ποῦ κλεισοῦμε μὲς τὰ στήθια!...

Π. ΣΑΛΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ὁ Ζολᾶ διατρίβει ἀπό τινος ἐν Ῥώμῃ συλλέγων τὸ υλικὸν τοῦ νέου του μυθιστορήματος, τὸ ὁποῖον θὰ περιγράψῃ τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην, τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν σημερινήν. Δι' ἐπιστολῆς του ὁ Γάλλος συγγραφεὺς ἐζήτησε συνέντευξιν παρὰ τοῦ Πάπα. Βεβαιούται ὅμως ὅτι ὁ ἅγιος Πατὴρ δὲν θὰ συγκατατεθῆ νὰ δεχθῆ τὸν «ἀσεβῆ καὶ ἐλευθερόστομον μυθιστοριογράφον» ἕκτος ἂν οὗτος ἀποκηρύξῃ ἐγγράφως τὰ ἔργα του καὶ δεῖξῃ μετάνοιαν δι' αὐτά. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γίνῃ, ὁ Ζολᾶ θάπέσθῃ ἐκ Ῥώμης κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸν Πάπαν.

— Ὁ Ἑρνέστος Κούρτιος, ὁ πρὸ μικροῦ ἐορτάσας τὴν ὀδοηκοστήν ἐπέτειον (ἔ. ν.) τὴν πεντηκοντατηρίδα τῆς καθηγησίας του. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἐορτῆν ὁ περιφανὴς φιλόλογος καὶ ἀρχαιολόγος ἦτο παρὼν ἐν Βερολίνῳ, ἐδέχθη δὲ πανηγυρικῶς τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῶν προσελθόντων φίλων καὶ ἑμιλητῶν. Πολυαριθμοὶ ἰδίως προσήλθον αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν διαφόρων Πανεπιστημίων καὶ γυμνασίων, τὴν δ' ἐσπέραν παρετέθη ἐν τῷ περικαλλεῖ Καίεργραφ πολυτελεῖς συμπόσιον, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθισαν οἱ κορυφαῖοι τῶν ἐν Βερολίνῳ καθηγητῶν καὶ ἀρχαιολόγων, παντοστρόπως ἐκδηλωσάντες τὸν πρὸς τὸν Κούρτιον ἐνθουσιώδη θαυμασμόν.

— Ὁ Σίρ Κάρολος Δίλκε, ὁ διαπρεπὴς ἄγγλος πολιτειολόγος καὶ συγγραφεὺς ἐδημοσίευσε κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα λαμπρὸν ἄρθρον ἐν τῇ Παρισίνῃ *Πρωτῇ* ἐπὶ τῶν Ἀγγλο-Γαλλικῶν σχέσεων, μεγάλην προσενησαν ἐντύπωσιν καθ' ἅπασαν τὴν Γαλλίαν. Ὁ Δίλκε ἐν τῷ ἄρθρῳ του αὐτῷ ἀποδεικνύει, ὅτι οὐδεμία, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, ὑπάρχει αἰτία δυσχερασεῖας μεταξὺ τῶν δύο γειτόνων, αἱ σχέσεις τῶν ὁποίων ἐσπερε νὰ ὦσιν ἐγκάρδιαι. «Βεβαίως, λέγει, αἱ ἐπίσημοι σχέσεις δὲν φαίνονται καθόλου ἐχθρικά· μόνον τοῦ τύπου αἱ ἀντεγκλήσεις, ἐπ' ἐσχάτων μάλιστα, κατέστησαν ἐπικίνδυναι.» Διὰ τὸ ζήτημα τῆς Αἰγύπτου ἠμιλῶν ὁ Σίρ Δίλκε, ἂν καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκκενώσεως ὁ ἴδιος, ἐπιρρίπτει εἰς τὴν Γαλλίαν τὴν ἐκκρεμὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων προελθούσαν ἐκ τῆς ἐχθρικής αὐτῆς στάσεως κατὰ τῆς Σαλισθουρείου συμβάσεως.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ πρὸ ἐτῶν ἀποκατεστημένος κ. Πλάτων Ε. Δρακούλης, ὁ συγγραφεὺς τοῦ φιλοσοφικοῦ συγγραμματος «Φῶς ἐκ τῶν Ἐνδον» ἐκλήθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρδης ἵνα διδάσκῃ τὴν νεοελληνικὴν. Ὁ καθηγητὴς καὶ διακεκριμένος ἐλληνοεὐρωπαϊκὸς ἐπεκουσίεος πρὸς τὸν Πρύτανιν τὸν κ. Δρακούλην, δι' ἐκφράσεων λίαν τιμητικῶν.

— Ἀπέθανε κατ' αὐτὰς ἐν Λονδίνῳ ὁ Τζῶν Οὐάλλτερ, ὁ διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτήτης τοῦ Λονδινέου «Χρόνου» τῆς παγκοσμίου ἐφημερίδος, τῆς ἰδρυθείσης ὑπὸ τοῦ αὐποῦ του τῷ 1788. Ὁ Τζῶν Οὐάλλτερ ἐσπουδάσεν ἐν Ὁξφόρδῃ τὰ νομικά, διετέλεσε δὲ ἐπὶ τριακονταετιῶν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Αὐτὸς ἔκτισε τὰ νέα μεγαλοπρεπῆ καταστήματα τοῦ «Χρόνου» καὶ τὴν ἑπανδύσεν Βαρδούδ. Ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ἐβδομηκονταεπτάετων.

— Ὁ διδάσκαμος οὐγγρὸς μυθιστοριογράφος Γιόκαϊ ἔλαθε κατ' αὐτὰς συνέντευξιν μετὰ τῆς αυτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ, τὴν ὁποίαν δημοσιεύει βιενναῖα τις ἐφημερίς. Ἐξ αὐτῆς μανθάνομεν ὅτι τὸ νέον ἔργον τοῦ γηραιοῦ συγγραφέως, τοῦ ὡς μόνον διασκευάσιν

ἔχοντος τὴν ἐργασίαν, ὡς εἶπε, ἐπιγράφεται *Μαγνήτα*, ἐκ τοῦ ὀνόματος μιᾶς μαγίσσης ἄλλοτε περιφήμου.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Σ. Φραγκοῦδῆ ἐξεδόθη εἰς τόμον ἐκ 300 σελίδων μυθιστορημα ἐπιγραφόμενον «Τὰ ὄνειρα».

Ἐπιδημιολογικά

Ἐναγινώσκομεν ἐν τῇ Τεργεσταίᾳ Νέα Ἡμερᾶ: «Πρὸ μηνῶν ἐγένετο ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἱατρικῆς πολὺς λόγος, περὶ νέας τινὲς μεθόδου πρὸς θεραπείαν τῆς φυματιώσεως. Ὁ διδάσκαμος ἱατρὸς Λανσερό, εἰσηγούμενος τὰ κατ' αὐτὴν, ἐπήνεσε σφόδρα τὸν ἐπινοήσαντα τὴν νέαν ταύτην θεραπευτικὴν μέθοδον, ἑλληνα ἱατρὸν Κ. Σπυριδῶνα Καραβιᾶν. Ὁ ἔμπειρος καὶ ὀξύνους οὗτος Ἀσκληπιάδης, παρατηρήσας ὅτι ἐκ πάντων τῶν ζώων, ἡ αἰξ καὶ ὁ κύων εἶναι τὰ δυσκολώτερον ὑπὸ τῆς φθίσεως προσβαλλόμενα, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἀναλύσῃ τὰ ὄρα αὐτῶν· εὐρε δ' ἐν αὐτοῖς μεγάλην ποσότητα ἡλεκτρικοῦ ὀξέος, στοιχείου λίαν ἀντισηπτικοῦ, μὴ ὑπάρχοντος ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ. Ἐσκέρθη ἐπομένως ὅτι εἰσάγων εἰς τὸν ὀργανισμόν τὸ στοιχεῖον τοῦτο (διὰ τρωσῶν ἰδίων καὶ φαρμάκων παραγόντων αὐτῷ) θὰ δοιῆθῃ νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς πάσχοντες. Μέχρι τοῦδε ἡ ἐισαγωγὴ τῆς θεραπείας ταύτης εἰς ἀσθενεῖς πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ ἐκ πνευμονικῆς φθίσεως, ἐπήγαγε θαυμάσια ἀποτελέσματα. Ἐντὸς δύο μηνῶν φθισικαὶ πυρεσοῦντες διαρκῶς, αἰμοσπύοντες καὶ εἰς ἄκρον ἐξηγητλημένοι ἀνέκτησαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, τρώγοντες, περιπατοῦντες καὶ καμώμενοι ἡσύχως. Καθὰ ἐπιστέλλουσιν ἐκ Παρισίων, ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆ θὰ ἀποβῆ λίαν ἐυεργετικὴ εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, οὐ μικρὰ δὲ ὀφείλεται ἐπὶ ταύτῃ τιμῇ εἰς τὸν ἀνεπίδεικτως καὶ ἄνευ πατάγου ἐργαζόμενον ἑλληνα ἱατρὸν.»

— Εἰς Λυδῶν ἐγένετο τὰ ποκαλυπτήρια τοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ διδάσκαμου φυσιολόγου Κλαυδίου Βερνάρδου ἐγερθέντος μνημείου. Θυμιατὸν λόγον ἐξεφώνησεν ὁ ἀκαδημαϊκὸς Φερδινανδὸς Βρυντιέρ.

Θεατρικά

Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν «Κωμωδιῶν» παρεστάθησαν διὰ πρώτην φοράν οἱ «Βρυκολάκες», τὸ περίφημον δράμα τοῦ Ἑρσίκου Ἴβεν, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Μ. Γιαννοπούλου. Τὴν Καν Μάνδεν ὑπέδουθη ἡ Κ. Ἐλένη Ἀρνωτάκη, τὸν πάστορα Μάνδεν ὁ κ. Εὐάγ. Παντόπουλος, τὸν Ὁσβάλδον ὁ κ. Εὐτύχιος Βονασέρας, τὸν Ἐνστραν ὁ κ. Π. Κωνσταντινίδης καὶ τὴν Ρεζίναν ἡ Δις Κική Ἀρνωτάκη. Πρὸ τῆς ἀναπαύσεως τῆς αὐλαίας ὁ κ. Γρηγόριος Σενόπουλος ἔκαμε μίαν διαλέξιν περὶ τοῦ Ἴβεν καὶ ἰδικώτερον περὶ τῶν «Βρυκολάκων». Τὸ δράμα ἀφῆκεν ἀνεξλείπτους ἐντυπώσεις εἰς τὸ πικρὸν καὶ ἐκλεκτὸν τῆς ἐσπέρας ἐκείνης ἀκοσμήτηριον, αἱ δὲ ἡθοποιαί, αἱ ὁποῖαι ἐπέδειξαν τέχνην ὑποκρισεως ἀπαράμιλλον, ἀνεκλήθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπανηλημμένως καὶ ἀνευφημήθησαν ἐνθουσιωδῶς.

— Ἐν τῷ Παρισίνῳ θεάτρῳ τῆς Ἀναγεννήσεως ἐπαύθη διὰ πρώτην φοράν τὸ προαγγελθὲν ἱστορικὸν δράμα τοῦ Σαρδου Γισμόνδῆ. Τὴν ἡρωίδα ὑπεδούθη μετ' ἀνυπερβλήτου ἐπιτυχίας ἡ δαιμονία Σάρρα Βερνάρ. Οἱ κριτικαὶ ἐξεφράσθησαν ἐνωτικῶς περὶ τοῦ ἔργου, ἐξῆραν δὲ ὁμοφώνως ὡς ἐξόχως δραματικὴν μίαν σκηνὴν ἐκ τῆς γ' πράξεως.

— Ἀπῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ τοῦ ὀπ' αὐτῆν θιάσου ἡ Κ. Εὐαγγελία Παρλακενοπούλου, διὰ τὴν δόση σερῶν παρεστάσεων ἐν Βέλῳ καὶ Σμύρνῃ.

— Ὁ θιάσος «Πρόδοσις» μεθ' οὗ συμπεράττει ἐκτάκτως καὶ ὁ κ. Παντόπουλος, ἐκγονοῦται εἰς τὴν νέαν κωμωδίαν τοῦ κ. Χ. Ἀνώνου «Ἡ νίκη τοῦ Λεωνίδα» ἡ ὁποία θὰ παρασταθῇ μετ' ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὸ θέατρον τῶν «Ποικιλιῶν».

— Ἀπέτυχε τὸ «Ζαχαροκάλυμνον» νέον κωμειδύλλιον τοῦ κ. Χαρίση, δοθὲν κατ' αὐτὰς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρον τῶν «Ποικιλιῶν».